

POSLOVNO-KOMERCIALNA ŠOLA CELJE

RAZISKOVALNA NALOGA

NASILJE NAD CELJSKIMI SREDNJEŠOLCI

(S POSEBNIM OZIROM NA SREDNJO EKONOMSKO ŠOLO, SREDNJO ŠOLO
ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM TER SREDNJO POSLOVNO-KOMERCIALNO
ŠOLO CELJE)

Mentorica: Dagmar Konec, prof.

Avtorice: Monika CIRKULAN, 4. c
Anita KREJIĆ, 4. c
Denisa MAHMUTOVIĆ, 4. c

Celje, marec 2005

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo mentorici gospe Dagmar Konec za trud, pomoč, nasvete in dragocene predloge pri pripravi in izdelavi naše raziskovalne naloge. Prav tako se iskreno zahvaljujemo gospe Majdi Lesjak ter njenemu sinu Matjažu Lesjaku, ki sta nam prav tako pomagala z nasveti in predlogi pri naši raziskovalni nalogi.

KAZALO

I POVZETEK	5
SUMMARY	6
1 UVOD	7
1.1 NAMEN IZDELAVE RAZISKOVALNE NALOGE	8
1.2 OPREDELITEV CILJA	8
1.3 OPREDELITEV PODROČJA IN RAZISKOVALNBGA PROBLEMA	9
1.4 HIPOTEZE	10
1.5 OMEJITVE PRI IZVEDBI RAZISKOVANJA	11
1.6 METODE RAZISKOVANJA	11
2 TEORETIČNI DEL	12
2.1 ZGODOVINA NASILJA	12
2.2 RAZLAGA POJMA NASILJE IN VRSTE NASILJA	12
2.3 KAJ JE ZLORABA OTROKA	13
2.4 KDO ZLORABLJA OTROKE	14
2.5 NEKAJ VRST NASILJA	14
2.6 SPOLNO NASILJE	15
2.7 NADLEGOVANJE PO TELEFONU	18
2.8 KRAJA	19
2.9 NASILJE V DRUŽINI	19
2.10 NASILJE IN IZSILJEVANJE MED SPOLOMA	21
2.11 SPLOŠNI ZNAKI ZLORABLJENJA	22
2.12 DESET MOŽNIH NAČINOV OBNAŠANJA V PRIMERU NAPADA NASILJA	24
2.13 VPLIVI, KI VPLIVAJO NA IZVEDBO NASILJA	25
2.14 VPLIV SPOLA	25
2.15 VPLIV IGRE	25
2.16 VPLIV DRUŽINE	25
2.17 VPLIV MEDIJEV, PREDVSEM TELEVIZIJE	27
2.18 TRPINČENJE IN ŠOLA	27
2.19 OBLIKOVANJE PROGRAMA ZA ZMANJŠEVANJE NASILJA V ŠOLI	32
3 EMPIRIČNI DEL	33
3.1 NAMEN EMPIRIČNEGA DELA	33
3.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	33
3.3 POPULACIJA, VZOREC	34
3.4 REZULTATI OBDELAVE PODATKOV	36
3.5 OVREDNOTENJE HIPOTEZ	51

4 ZAKLJUČEK	52
5 LITERATURA	54
6 PRILOGE (anketa)	55

I POVZETEK

DESKRIPTORJI: srednješolci, nasilje, razširjenost nasilja, kraji, kjer se nasilje najbolj pojavlja, mladi in nasilje, tolerantnost družbe in odnos do nasilja, zgodovina nasilja, opis pojma in vrste nasilja.

Raziskovalna naloga Nasilje nad celjskimi srednješolci (s posebnim ozirom na Poslovno-komercialno šolo, Srednjo ekonomsko šolo ter Srednjo šolo za gostinstvo in turizem) je prikaz odnosa in načina, kako se izogniti nasilju pri srednješolcih na različnih srednjih šolah v Celju. Na vzorcu 237 dijakov (94 dijakov Poslovno-komercialne šole Celje, 72 dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem ter 71 dijakov Srednje ekonomske šole v Celju) je ugotovljeno, da je delež določenih vrst nasilja mnogo bolj izpostavljen kot druge težje oblike nasilja. Med izpostavljene sodijo pretep in izsiljevanje. Za vse druge vrste nasilja, ki smo jih raziskovale (posilstvo, žaljenje, in poniževanje, mučenje ter drugo) se je odločilo relativno malo anketirancev.

1 SUMMARY

KEY WORDS: High school students, violence, range of violence, places where violence mostly occurs, society's tolerance and attitude towards violence, history of violence, description of the term and types of violence.

Our research work Violence against high-school students in Celje (considering mainly High school of commerce and business, High school of economics and High school for catering and tourism) is an indicator of the attitude and means of how to avoid violence against high-school students in different schools in Celje. The sample of 237 students (94 from High school of commerce and business, 72 from High school for catering and tourism and 71 from High school of economics) showed that certain types of violence are much more common than some other severe types. The most common are fighting and extortion for most students chose to fill in the questionnaire about these types of violence. Therefore we assume that they have already been faced with or are at least familiar with such violence. On the other hand relatively few chose other types of violence (rape, insult, humiliation, torture and other).

1 UVOD

V svetu so se sporazumeli, da imajo otroci svoje pravice in to zapisali v Konvenciji o otrokovih pravicah. Vendar pa se v vsakdanjem življenju prav otroci srečujejo s kršenjem svojih temeljnih pravic: pravice do izobraževanja, izražanja lastnih mnenj, pravice do stika z obema roditeljema, do zdrave prehrane, do življenjske ravni, ki ustreza njihovemu razvoju, pravice do življenja. Otroci so žrtve terorističnih napadov in mnogih oblik izkoriščanja. Področje nasilja, zlasti ko gre za nasilje v družini, katerih žrtve so največkrat ženske in otroci, je eno izmed področij, ki ga je najtežje spremljati. Njegovo zaznavanje in preprečevanje je pogosto pretežno. Eden od večjih problemov je zagotovo nizka stopnja prijavljanje primerov družinskega nasilja. Žrtve ga zaradi strahu pred zaznamovanjem s strani okolja ali pred maščevanjem storilca ipd. pogosto ne prijavijo, tudi zato, ker so nekatera nasilna dejanja v postopku pred sodiščem zanje psihično obremenjujoča in včasih težko dokazljiva.

Nasilje nad mladimi, to je osebami do 18. leta starosti, predstavlja kazniva dejanja, pri katerih se ti pojavljajo kot oškodovanci. Najpogostejši dejanji sta kaznivi dejanji, zanemarjanje in zapostavljanja mladoletne osebe ter kazniva dejanja spolnega napada na osebe mlajše od 15. let. Ker so storilci večinoma njihovi starši oz njihovi najbližji, se otroci ponavadi zapirajo vase, kar otežuje kazenski pregon. Vse to vpliva na človekovo psiho, njegovo zdravje in počutje nasploh.

Tudi v Evropi se še vedno srečujemo s problemom trgovine z otroki, otroškega dela, otroške prostitucije in revščine. Veliko otrok živi v katastrofalnih življenjskih razmerah in nikoli ne spoznajo radosti otroštva. Poročila kažejo, da več kot 120.000 otrok in žensk vsako leto prodajo iz vzhodne in srednje Evrope v zahodno. V Bolgariji je prostitucija glavni vir dohodka za veliko število deklet, starih od 14 do 18 let. Zaskrbljujoča je tudi vest, da so v prostitucijo vpeljana vedno mlajša dekleta. S tem problemom se soočajo predvsem v Estoniji in Latviji, kjer so identificirali nekaj prostitutk, ki so bile stare od 8 do 10 let. V Veliki Britaniji mnogo otrok nima doma in živijo na ulici. Približno 40.000 otrok vsako leto zbeži od doma. Delež fantov in deklet je približno enak. Število uličnih otrok v Evropi narašča.

Nasilje nad otroki se stopnjuje. Otroke uporabljajo v boju za dosego političnih ciljev prav tako so žrtve terorizma.

1.1 NAMEN IZDELAVE RAZISKOVALNE NALOGE

V svoji raziskovalni nalogi bomo natančneje analizirali pojem nasilje, ki je sicer zelo širok pojem. Osredotočile smo se sicer le na celjsko področje, torej na nasilje nad celjskimi srednješolci.

Naš glavni namen je preveriti in ugotoviti, v kolikšni meri je raznovrstno nasilje razširjeno in koliko srednješolcev se z njim sooča. Preveriti želimo tudi vrste nasilja in stresa, ki naše srednješolce morijo v vsakdanjem življenju.

Naš namen je tudi ugotoviti, kako bi lahko nasilje zmanjšali.

1.2 OPREDELITEV CILJE V RAZISKOVALNI NALOGI

Pred začetkom raziskave smo si zastavile okvirne raziskovalne cilje in jih raziskale v

Cilji v teoretičnem delu:

- naš cilj v teoretičnem delu je opisati vrste nasilja in opredeliti pojem nasilje
- opredeliti zgodovino nasilja
- kakšne so možnosti za zmanjšanje nasilja
- ugotoviti simptome, ki jih kaže človek ki je bil zlorabljen in kakšne so možnosti okrevanja

Cilji v praktičnem delu:

- analizirati najpogostejša nasilja nad celjskimi srednješolci
- izvesti raziskavo o najpogostejših oblikah nasilja in vzrokih za izvršbo nasilja
- obdelati zbrane podatke in ovrednotiti postavljene hipoteze
- povzeti ugotovitve raziskave
- predlagati ukrepe za zmanjšanje nasilja nad srednješolci

1.3 OPREDELITEV PODROČJA IN RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

»Pusti me pri miru!« je lahko reči, na žalost pa to pogosto ne zaleže kaj dosti. Poznamo namreč različne vrste nasilja – od nedolžnega izzivanja do ogrožajočih napadov, vandalizem in poškodovanje javnega premoženja, grožnje, spolnega napada, prekomernega uživanja alkohola in drog, bitke na šolskih dvoriščih, prisiljevanje in izsiljevanje med sošolci... oblike nasilja, s katerimi se danes srečujejo mladi.

V današnjem času postaja nasilje nad mladimi in med njimi velika »tabu« tema, vendar pa je to tema pred katero si večina ljudi še vedno zatiska oči. Šola in ostale ustanove bi se morale bolj posvetiti temu problemu in ukrepati.

Večinoma se začne z malenkostmi, iz katerih pa se pogosto razvije kaj resnejšega: nizkotno zbadanje, suvanje, udarci in na koncu pravi pravcati pretep. Nadaljuje se z dvoumnim spogledovanjem – »Nikar se mi ne nastavlja tukaj!« - bahanje, grobo prerivanje in na koncu tepež. Vse to se danes dogaja mladim na šolskem dvorišču, na avtobusu ali vlaku, ob bazenu, pred kinom ali v diskoteki. Mladi nastopajo v teh prizorih kot žrtve in tudi kot storilci.

Nasilje je že vsakdanji pojav. Najdemo ga povsod, tudi v družini, v šoli in med prijatelji. Spolnemu nasilju in nadlegovanju so bolj izpostavljena dekleta, ker so pogosteje kot fantje vzgojena tako, da več potrpijo, so bolj prilagodljiva in večkrat popustijo, kadar kdo kaj hoče, pa čeprav tega same nočejo. Napaka deklet je, da pogosto ob spolnem nasilju in nadlegovanju pri tem najprej krivijo sebe. Med moškimi in fanti se največkrat kot nasilje pojavljajo predvsem žalitve, zasmehovanje in norčevanje. Ljudje se včasih sploh ne zavedajo, da žaljivke in zbadljivke spadajo tudi v nasilje in da te včasih bolj prizadenejo in bolijo kot kakšna moška roka. Pogosto se napadalci lotevajo šibkejših od sebe. Največ nasilnežev najdemo med mladostniki moškega spola, ki so pogosto manj izobraženi in manj situirani.

Današnja mladina se mnogo pogosteje srečuje z nadlegovanjem in izsiljevanjem. Vračanje udarcev ni vedno učinkovito, kajti ti nasilneži praviloma izbirajo žrtve med šibkejšimi od sebe in so poleg tega lahko še oboroženi. Gre torej za situacije, ki jim posameznik sam enostavno ne more biti kos.

Edini realni izhod je preprečevanje. Gre za to, da pravočasno zaznamo, da nam je neka stvar lahko nevarna, in vemo, kako naj se z njo soočimo. Pa tudi za to, da znamo poseči vmes, kadar je ogrožen nekdo drug ali kadar se na šoli ali njeni okolici zgodi nasilje.

1.4 HIPOTEZE

Glede na tako opredeljen namen raziskave, je razumljivo, da je prav empirični del naloge z naslovom Nasilje nad celjskimi srednješolci (s posebnim ozirom na Srednjo ekonomsko šolo, Srednjo šolo za gostinstvo in turizem ter Poslovno–komercialno šolo Celje) osrednji in najpomembnejši. Hipoteze, ki smo jih pri tem postavile, smo potrdile ali ovrgle pri analizi dobljenih podatkov.

H1 – Menile smo, da besedo nasilje pozna večina dijakov.

H2 – Predvidevale smo, da je večina dijakov že občutila nasilje na svoji koži.

H3 – Menile smo, da je polovica dijakov že bila deležna nasilja, in sicer najbolj množično se bo pojavilo nasilje v obliki pretepa.

H4 – Predpostavile smo, da je največji vzrok z nasilje nezaposlenost in revščina.

H5 – Menile smo, da do najbolj množičnega nasilja prihaja ravno v šoli in družini.

H6 – Na enajsto vprašanje smo predpostavile, da so dijaki na podlagi desetega vprašanja na enajsto vprašanje odgovorili z odgovorom b, in sicer, da bi v primeru nasilja povedali profesorju, prijateljem in staršem.

H7 - Trdile smo, da bodo dijaki odgovorili na dvanajsto vprašanje z odgovorom b, in sicer, da storilci nasilja niso dovolj kaznovani.

H8 – Na zadnje vprašanje, pa smo zatrdile, da se bodo dijaki odločili, da bi nasilje lahko zmanjšali z internetom, knjigami, predavanji,...

1.5 OMEJITVE PRI IZVEDBI

V raziskavo smo vključile anketirance oziroma celjske srednješolce, in sicer od prvega do četrtega letnika.

V raziskavi smo bile omejene, tako časovno kot z znanjem, saj nimamo veliko raziskovalnih izkušenj.

1.6 METODE RAZISKOVANJA

V teoretičnem delu smo uporabile različne sekundarne vire podatkov (internet, ter razne knjige - kot so Nasilje v šoli, Trpinčenje med učenci, Nasilje med vrstniki v šoli in v zvezi s šolo, in še mnoge druge).

V teoretičnem delu smo dale prednost opisu posameznih dejstev, procesov in pojavom. Podale smo tudi osnovne hipoteze o pojavu, ki ga želimo raziskovati.

RAZISKAVO BOMO IZVEDLE PO NASLEDNJIH KORAKIH:

1. Najprej bomo sestavile raziskovalni model in anketni vprašalnik;
2. oblikovale bomo vzorec in okvirno določile, kdaj in komu bomo izročile anketni vprašalnik;
3. nato bomo nekaj časa zbirale anketne vprašalnike in jih vnesle v matriko računalniškega programa;
4. podatke bomo obdelale in iz dobljenih rezultatov bomo ovrednotile postavljene hipoteze;
5. na podlagi ovrednotenih hipotez in vseh v teoretičnem delu zbranih podatkov in informacij bomo oblikovale naše ugotovitve in spoznanja ter bomo predlagale nekaj ukrepov za zmanjšanje nasilja.

PRI PISANJU NALOGE IN IZVEDBI RAZISKAVE BOMO UPORABILE NASLEDNJE RAZISKOVALNE METODE:

1. analizo (razčlenjevanje),
2. sintezo (združevanje),
3. kompilacijo (zbiranje podatkov),
4. selekcijo (izbiro podatkov),
5. komparacijo (primerjavo podatkov),
6. klasifikacijo (razvrščanje podatkov),
7. indukcijo (sklepanje iz posameznega na splošno) in
8. dedukcijo (izvajanje iz Splošnega na posebni).

2 TEORETIČNI DEL

2.1 ZGODOVINA NASILJA

Agresija in nasilje obstajata že, odkar je življenje kot tako pred 3,5 milijardami let začelo svoj pohod. V tistih časih so prva enocelična bitja že spoznala tako imenovani »McDonaldov princip«, ki ta naš svet zaznamuje mnogo bolj, kot si večina od nas misli. V skladu s tem principom je veliko bolj praktično in udobno zmetati vase neke vrste hitro pripravljeno hrano, kot pa se sam truditi z njeno pripravo. Zato so ta majhna bitja enostavno začela izsesavati druga živa bitja. Tak način prehranjevanja se je izkazal za najuspešnejšega in se je ohranil celo milijardo let.

Razvila so se živa bitja višje vrste. Modra alga, o kateri smo se učili pri pouku biologije, je s strupom, ki ga izloča, ubijala svoje sovražnike – to pa so bila skorajda vsa ostala živa bitja. Ta strup je bil kisik, ki je bil za enocelična bitja smrtno nevaren, saj so dotlej živela brez njega. Zemljino površje in ozračje sta se s tem začela korenito spreminjati. Zakon, ki pravi »požreti« ali »biti požrt«, se je povsem udomačil. In tako je ostalo tudi vse do pred štiri do pet milijonov let nazaj, ko se je opici podobno bitje skušalo postaviti na zadnji dve nogi in se podati na nevarno pot iz afriškega pragozda v savano. Stalni spremljevalci razvoja naših prednikov so bili kamenjanje, boji, križarske vojne, ropanje, ubijanje in preganjanje.

Tudi modrim filozofom, znanstvenikom in umetnikom ni uspelo, da bi s svojimi spoznanji, izzivi, pozivi in duhovnim delovanjem zaustavil nasilje, ki je med ljudmi terjalo na milijone mrtvih. Vedno znova so taki miroljubni ljudje svojim sodobnikom pridigali o nasilju in miroljubnosti. Na žalost pa ves njihov trud ni obrodil sadov. Vedno znova je prihajalo do sporov, bratomornih vojn in drugih bojev za oblast. Če se ozremo nazaj, vidimo, da v vsej naši zgodovini ne najdemo obdobja, ki bi bilo vsaj toliko mirno, kot zadnjih petdeset let. Razmišljanje ob nedavnih spopadih na ozemlju nekdanje Jugoslavije pa nam na žalost pokaže, da je mir mnogokrat možno doseči le z nasiljem.

2.2 RAZLAGA POJMA NASILJE IN VRSTE NASILJA

Vedno znova smo zgroženi, kadar slišimo, beremo ali pa na svoji koži občutimo, kako kruti so lahko ljudje. Večina od nas si ne more predstavljati, da je sploh kdo sposoben mučiti sočloveka samo zato, da pridobi ugled, veljavo, moč, denar ali pa kar tako, za zabavo. Prav tako grozljivi se nam zdijo primeri mučenja živali. Vedno pogosteje se dogaja, da so s takimi »junaškimi dejanji« povezani otroci ali mladostniki.

V raznih medijih se vsakodnevno pojavljajo primeri, ki govorijo o strahotnem obnašanju mladih do sovrstnikov kot tudi do vseh šibkejših skupin, kot so mlajši otroci, tujci, starejši ljudje, invalidi in živali. Po drugi strani pa tudi žrtve tega nasilja pogosto izhajajo iz iste starostne skupine. Redko kje še najdemo mladoletnika, ki še na svoji koži ni izkusil takega ali drugačnega nasilja.

Ravno v šolah se je najbolj razširilo nasilje, ki mu komajda kateri učenec uide. Predvsem v višjih v srednji šoli se zabavajo tako, da na načine preizkušajo pogosteje se na Brcanje, boksanje in mladostnike že tudi izsiljevanje zaščito in stvari. Zaradi vsega šole za mnoge vidijo nobenega izhoda iz te situacije. To pa velja tako za žrtve kot tudi za storilce.

razredih osnovne šole in nato oblikujejo skupine, ki se z bolj ali manj nesmiselne pogum sovrstnikov. Vse šolah pojavlja tudi orožje. pretep so za nekatere vsakdanja stvar, prav tako pa denarja za tako imenovano izsiljevanje za vse mogoče tega postane obiskovanje mlade prava grozota in ne

2.3 KAJ JE ZLORABA OTROKA?

- ❖ Zloraba otroka je škodljivo ravnanje z otrokom zaradi zanemarjanja, prikrajševanja, fizičnega napada, čustvenega nadlegovanja ali spolnega zlorabljanja. Vse zlorabe puščajo čustvene posledice.
- ❖ Zloraba obsega vse od žalitve do smrti; od poniževanja do mučenja.
- ❖ Celostnost dejavnikov prispeva k zlorabi.
- ❖ Zloraba je lahko že način, kako starši ali odgovoren odrasli skrbi za otroka; lahko pa je nenadno, kruto dejanje.
- ❖ Nasilje v nekem odnosu ni znak ljubezni.
- ❖ Spolni napad je izraz moči.
- ❖ Zlorabljeni otrok pokaže številne znake, ki opozarjajo na slabo ravnanje.

Večini žrtev se da pomagati, da se sprejmejo taksne kot so in da postanejo stabilne.

2.4 KDO ZLORABLJA OTROKE?

Storilci nasilja so lahko katere koli starosti, spola, premoženjskega stana ali iz katerega koli etničnega okolja. Ni jih mogoče določiti samo s pomočjo določenih osebnostnih lastnosti. Ponavadi imajo storilci nasilja podobne probleme.

Večina tistih, ki zlorablajo, razen storilcev spolnih napadov, želi prenehati s svojim početjem. Zavedajo se, kdaj so neodgovorni, oziroma kdaj izgubijo nadzor. Dobiti morajo pomoč. Pri tem morajo sodelovati socialne službe. Tiste, ki zlorablajo, se usmerja tudi s čustveno podporo, ki jo dajejo telefonske vroče linije.

2.5 VRSTE NASILJA

Poznamo različne vrste nasilja. Te so:

- ❖ zmerjanje, žaljenje, posmehovanje, zasmehovanje, norčevanje, ustrahovanje, grožnje;
- ❖ pretepanje, udarjanje, porivanje, lasanje, poškodovanje, uničevanje ali kraja tuje lastnine, izločanje kogar koli iz skupine ali skupinskih aktivnosti, ignoriranje;
- ❖ uporaba vulgarnih besed in agresivnih kretenj, diskriminacija (po spolu, rasi, veri, učni uspešnosti, finančnem položaju družine itd.);
- ❖ spolno nasilje (vsako spolno poseganje v tvoje telesne meje proti tvoji volji);
- ❖ siljenje v nekaj, česar nočemo itd.

2.6 SPOLNO NASILJE

V sodobnem času je spolnega nasilja vedno več in pojavlja se že skorajda kot vsakdanja stvar. Vse prepogosto ga spregledamo ali pa določenih stvari ne jemljemo dovolj resno. Spolno nasilje ni vedno posilstvo. Običajno se začne že s telefonskim klicem ali s spogledovanjem in zato v začetku stvari morda izgledajo povsem nedolžne. Če nam v tej fazi nekdo potoži, da ga kdo spolno nadleguje, bomo morda celo pomislili, da gre za histerijo ali prenapetost. Neprimerne ali vulgarne opazke, prostaške šale ali poskuse »osvajanja« sprejemamo že skorajda kot nekaj povsem normalnega. Zato pogosto ne znamo presoditi, kje se šala začne, kje se konča in kdaj postanejo stvari nevarne.

Spolnega nasilja nad dekleti je veliko več, kot si mislimo. Seveda so v nevarnosti tudi fantje.

Za ponazoritev nam lahko služi podatek, da je samo v Nemčiji vsako leto kar 300. 000 otrok tako ali drugače spolno zlorabljenih. To pomeni kar vsako četrto dekle in vsak enajsti deček.

Podatki kažejo na to, da so storilci spolnega nasilja redko povsem tuje osebe. Najpogosteje so to člani družine, sorodniki, prijatelji, znanci in novi znanci žrtev. Iz znanih primerov vidimo, da je največ deklet in dečkov spolno zlorabljuje očetje, očimi, bratje, strici, bratranci, sosedi ali družinski prijatelji. Zgodi se tudi, da so storilke ženske, vendar so taki primeri redki. Pogosteje se dogaja, da se spolno nasilje nad otrokom dogaja s pristankom ali vsaj zamolčanjem matere.

Spolno nasilje je dejanje, v katerem odrasla oseba izrabi otroka za zadovoljitev svojih seksualnih potreb. Otroka proti njegovi volji sili k spolnim dejanjem. To početje ima veliko različnih oblik. Odrasla oseba lahko od otroka ali mladostnika izsili poljube, ga otipava po telesu, opazuje pri slačenju, umivanju ali na stranišču, pri tem se sama spolno zadovoljuje, otroku kaže pornografske filme, ga golega fotografira ali snema s kamero, ga prisili, da se igra z njegovim penisom, ga liže, deklici vtika različne predmete v nožnico ali pa vanjo sili s svojim penisom, pri dečku pa v zadnjično odprtino. To je posilstvo. Spolno nasilje nad otroki in mladostniki je kaznivo dejanje!

Zelo pogosto spolni nasilnež od otroka ali mladostnika zahteva, da o njegovem početju molči, ker gre za njuno skrivnost. Mnogi izvajajo nad svojo žrtvijo pritisk, ji grozijo ali

skušajo v njej zbuditi slabo vest. Vedno jih je namreč strah, da bodo razkriti. Žrtev se zelo težko brani. Njen nasprotnik je namreč avtoritativna odrasla oseba in v mnogih primerih tudi nekdo, ki ga ima rad. Če je pri vsem tem udeležena še mati, ki za zlorabo ve, a o tem iz kakršnega koli razloga molči, potem se žrtev niti k njej ne more zateči po pomoč. V takem primeru je nujna pomoč strokovnjakov s tega področja.

Spolno nadlegovanje je najbolje ustaviti že takoj na začetku, ko se šele pripravlja. Če se ti nekdo preveč približa, daje opazke o tvojem telesu, se te »slučajno« dotika ali ti teži z vulgarnimi opazkami, tega ne smeš mirno prenašati. Še zlasti ne, če to počne tvoj učitelj, pedagog, vzgojitelj ali trener. Zavedati se moraš, da je tvoje telo samo tvoje in da nihče, prav nihče nima pravice, da se ti proti tvoji volji približa na tak način. Jasno mu moraš povedati, da nočeš poslušati in prenašati »takih traparij«.

Če se nadlegovanje kljub temu ne neha, moraš vsiljivcu zagroziti z razkritjem oziroma prijavo njegovega početja. Še zlasti moraš tako početje nujno prijaviti v primeru, če je storilec učitelj, vzgojitelj ali druga odrasla oseba. S tem ne pomagaš le sebi, ampak tudi drugim otrokom in mladostnikom. Če se znajdeš v taki situaciji, ti mora biti najprej povsem jasno, da se ti dogaja krivica in da zanjo ne nosiš niti kančka krivde. Vsa odgovornost je izključno na strani odraslega.

Vsak ima pravico reči NE. Predvsem dekleta se morajo zavedati te besede. Ponavadi dekleta obdaja strah, da jih zaradi tega nihče ne bo maral. Dekle mora vedeti, da nekdo, ki ravna proti njeni volji, ni ne njen prijatelj in običajno tudi nima posebno dobrih namenov. Kadar nekdo noče sprejeti tvojega NE, smeš biti tudi nesramna, lahko zbežiš proč, kričiš in brčaš. Takrat si namreč v nevarnosti in dovoljeno je prav vse.

Med spolno nasilje ne sodi samo posilstvo, temveč tudi naslednji pojmi:

Golota	Odrasli hodi gol po hiši pred vsemi družinskimi člani in nekaterim od njih.
Nesramne opombe	Odrasli daje pripombe o spolnosti ali otrokovem telesu.
Slačenje	Odrasli se slači pred otrokom.
Razkazovanje genitalij	Odrasli otroku kaže genitalije in vanje usmeri otrokovo pozornost.
Opazovanje otroka	Odrasli na skrivaj ali odkrito opazuje otroka, kadar se slači, kopa, se iztreblja ali urinira.
Fotografiranje otrok	Odrasli fotografira otroka ali odkrito opazuje v erotični poziciji.
Uporaba pornografije	Odrasli kaže otroku pornografsko literaturo ali videofilme ali prisili otroka, da se udeležuje pornografskih aktivnosti
Poljubljanje	Odrasli dolgo in intimno poljublja otroka. Ta način poljubljanja naj bi bil namenjen samo odraslim. Celo zelo majhni otroci čutijo neprimernost takšnega obnašanja in jim je ob njem lahko neprijetno.
Otipavanje	Odrasli otipava otrokove prsi, trebuh, genitalno področje, notranjo stran stegen ali zadnjico. Otrok lahko na podoben način otipava odraslega na njegovo zahtevo.
Masturbacija	Odrasli masturbira, medtem ko ga otrok gleda: odrasli gleda otroka kako masturbira, odrasli in otrok opazujeta drug drugega med masturbiranjem.
Felacija	Pri tej vrsti oralno genitalnega stika odrasli moški prisili dečka, da vzame v usta njegov penis, nato pa še sam vzame dečkov penis v usta.
Kunilingus	Pri tej vrsti oralno genitalnega stika se mora otrok z jezikom in usti dotakniti spolovila ali vaginalnega področja odrasle ženske ali pa se odrasli (moški ali ženska) z usti dotika spolovila ali vaginalnega področja deklice.
Digitalna penetracija (s prsti v zadnjik ali danko)	Storilec lahko vdene v zadnjik tudi razne predmete, kot so barvice ali svinčniki.
Sodomija – penetracija s penisom v zadnjik ali danko	Odrasli lahko to stori večkrat brez poškodb, ker je zadnjik v otroštvu prožnejši.
Digitalna penetracija (s prsti) v vagino	Storilec s prsti penetrira v vagino. Vanjo lahko vstavlja tudi razne predmete.
Penetracija penisa v nožnico	Moški storilec s penisom penetrira v vagino.
Spolni odnos na suho	Je slengovski izraz, ki opisuje odnos, pri katerem odrasli drgne svoj penis ob otrokovo genitalno področje ali ob notranjo stran njegovih stegen ali ob otrokovo zadnjico.
Bestialnost	Je prisiljen v spolni odnos z živaljo.

2.7 NADLEGOVANJE PO TELEFONU

Največkrat se začne ustrahovanje otrok in mladostnikov z nadlegovanjem po telefonu. Storilci si za take klice izberejo čas, ko so otroci najpogosteje sami doma. Včasih si storilci te klice oz številke izberejo naključno, ki jih lahko najdejo v različnih malih oglasih - kot so revija za mlade, kjer si dekleta in fantje iščejo prijatelje za dopisovanje. V takem primeru se klicatelj lahko sklicuje tudi na poznavanje določenih podrobnosti o svoji žrtvi, ki jih je razbral iz malega oglasa - morda pozna njeno znamenje horoskopa, konjičke, nagnjenja do določenih stvari ali pa celo naslov. V oglasih in objavah je zato bolj varno uporabljati šifre. Pa tudi sicer velja, da je treba z osebnimi podatki ravnati previdno.

Anonimni klicatelji svoje žrtve največkrat nadlegujejo s pripovedovanjem opolzkih stvari ali pa jih silijo k telefonskemu seksu. Strah, ki ga vzbujajo pri žrtvah, jim je užitek in jim daje občutek moči. Včasih se storilci predstavijo kot uslužbenci policije, kot zdravniki ali uradniki. Lahko se lažejo, da imajo nekoga od družinskih članov v svoji oblasti, da je nekdo iz družine doživel hudo nesrečo ali so pri njem odkrili hudo bolezen. V takem primeru klicalce imenujemo tudi »šok klicalci«. Otroku ali mladostniku zagotavljajo, da svojemu bližnjemu lahko pomaga tako, da uboga in se ravna po njihovih navodilih, ki največkrat od njega zahtevajo, da se spolno zadovoljuje, zaneti požar ali sebi stori kaj hudega. Zgodilo se je že, da je bila posiljena ženska ali so otroci izgubili življenje, ker so ubogali klicalca, da bi rešili družinskega člana.

Pomembno je vedeti, da policija, zdravniki ali uradniki za sporočanje pomembnih zadev le redko uporabljajo telefon. Bolj običajno je, da take stvari uredijo z osebnimi obiski. Če pa že uporabijo telefon, prosijo, da jih pokličemo nazaj.

Če se ti zgodi, da v primeru nekega telefonskega klica nisi prepričan o iskrenosti klicalca, ga prosi za naslov njegove pisarne in za telefonsko številko in reci, da ga boš poklical nazaj. Nato odloži telefon in se o tem z nekom pogovori. Če ti klicalec ne bo hotel dati svoje telefonske številke, lahko sklepaš, da ne gre za osebo, za katero se je predstavil. Takoj prekini zvezo in z zadevo seznanj kakšno odraslo osebo. Skupaj sestavi načrt, kako ravnati v primeru, če bo tip spet poklical.

2.8 KRAJA

Kraje lastnine učencev, učiteljev in šole so dokaj pogoste, vendar krivci niso vedno samo učenci.

Pred kratkim je učiteljica v srednješolskem centru blizu Ljubljane le za nekaj minut zapustila delovni kabinet in že je iz dveh torbic izginil denar.

Za preprečevanje kraj lahko zato koristijo naslednji preprosti ukrepi:

- ❖ Uredite pravila za zaklepanje prostorov in nadzor ključev. Zaposleni naj zaklepajo prostore, skrbijo za ključe in osebno lastnino ter so pozorni na neznane obiskovalce
- ❖ Uredite inventurne oznake in postopke za nadzor premeščanja šolske opreme.
- ❖ Učenci naj med poukom ne zapuščajo učilnic, ker je to najpogostejši vzrok kraj v garderobah.
- ❖ Vse kraje v šoli prijavite policiji. Kadar storilca poznate, zahtevajte povračilo škode.
- ❖ Uredite anonimni prijavni sistem za učence in zaposlene, ki bo nudil namige o osumljencih in dogodkih. Med učenci in zaposlenimi je običajno majhno število nepoštenih, ki jih običajno poznajo sošolci ali sodelavci, a lahko vsem ostalim povzročijo veliko škode.

Kraja je kaznivo dejanje in tako jo je potrebno tudi obravnavati. Kjer vodstvo šole posveča veliko pozornosti zaščiti osebne in šolske lastnine ter tatove dosledno preganja, kraj skoraj da ni.

2.9 NASILJE V DRUŽINI

V zadnjih nekaj letih se nasilje v družini v Sloveniji vse pogosteje pojavlja. Pojavlja se v različnih oblikah, kot so žaljivke, podcenjevanje, pretep, ustrahovanje... Nasilje v družini se namreč lahko stopnjuje do najhujših kaznivih dejanj, to pomeni, tudi do umora – kar žal ni redkost.

Najpogostejša kazniva dejanja, ki jih v družini storijo odrasli nad otroki, so zanemarjanje mladoletne osebe in surovo ravnanje ter spolni napad na osebo - največkrat na otroka.

Fizično nasilje je sicer največkrat prepoznano, ob tem pa je po pravilu spregledano dejstvo, da fizično nasilje pogosto spremlja tudi psihično nasilje in/ali spolno nasilje. O tem žrtev pogosto posebej težko spregovori.

Žrtve nasilja v družini so lahko vsi člani, ne glede na spol, starost ali mesto, ki ga imajo v družini. Vedno pa tako nasilje pusti na otrocih trajne posledice, tudi če so mu bili le priče.

Največkrat se otrok, ki se počuti ogroženo, ki je razočaran in bi se rad izognil takemu okolju in osebam, odloči za beg ali pa celo za samomor.

Pogosto so razlogi za beg tudi razočaranje nad seboj, neuspeh ali krivda.

Lahko pa so razlogi tudi razni konflikti v družini, nezmožnost reševanja otrokovih problemov, tiranska vzgoja, surovo ravnanje, poniževanje, spolne zlorabe, strah pred kaznijo, ogroženost v širšem okolju (šola, sošeska),...

Med posledicami takega trpinčenja se kažejo težave v otrokovem razvoju, rasti, učnih sposobnostih, osebnostnem razvoju. Otroci, ki so bili izpostavljeni zlorabam in trpinčenju, ta vzorec prenašajo v svoje odraslo življenje in vlogo roditelja.

Vse to postaja vse resnejši problem, ki zahteva bolj zavzeto ukrepanje države za večjo zaščito otrok. Prevelika tolerantnost do nasilnih dejanj kaže na odsotnost volje za reševanje tega problema.

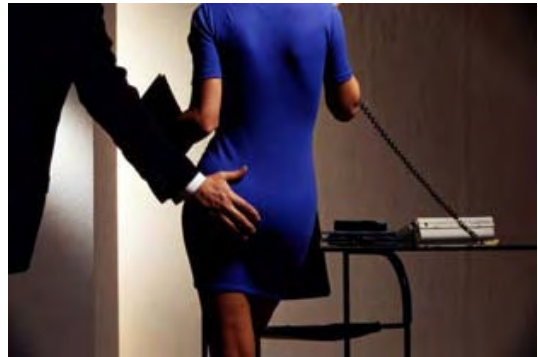

2.10 NASILJE IN IZSILJEVANJE MED SPOLOMA

Spolno nasilje je prisotno tako pri moških kot pri ženskah. Mnogi poizkušajo s partnerjem manipulirati in si ga podrediti. V čedalje bolj materialistični družbi pa se nekatere poizkušajo tudi okoristiti na račun obtoževanja moških za spolno nasilje. V zdravem razmerju je pomembno sprejemati prijatelje drugega partnerja, podpirati sanje, pogovarjati se o problemih in spoštovati mnenja drug drugega.

Nadvlada nad partnerjem

Pojavlja se tako pri najstnikih kot pri odraslih kot kombinacija fizičnih, spolnih in emocionalnih zlorab z namenom pridobiti moč in kontrolo v razmerju. Do nasilja pride običajno, ko traja razmerje že nekaj časa, z ustvarjanjem čedalje večjih napetosti v odnosu. Nasilnež poizkuša manipulirati z žrtvijo ob sočasnem ohranjanju razmerja. Načinov je več. Lahko se razjoka pred očmi partnerja, prosi za odpuščanje, kupuje darila ali pripravlja žrtvam romantična presenečenja. Pogosto govorijo, da brez partnerja ne morejo živeti, ker ga tako močno ljubijo. Partner se lahko močno zmede, misleč: "Kako lahko nekdo tako ljubeč in prijazen, ravna z mano tako grdo?" Poskus manipulacije se kaže v osamitvi in ljubosumnosti, oddaljitvi od prijateljev z nadlegovanji, v grožnjah ali fizičnim nasilju. Pogosto partner žali in izsiljuje. Oblike spolnih zlorab vključujejo obtoževanje žrtev nezvestobe, vztrajanje na nezaželenem dotikanju, zavrnitvi zaščite pri spolnih odnosih in posilstva. Žrtvam lahko preprečujejo izhode iz stanovanja, pretepanje in grožnje z orožjem.

Opozorilni znaki, ki so podobni pri odraslih in otrocih, so ponavljajoče se fizične poškodbe in modrice, strah, zmedenost, zapiranje vase, odmikanje od družine in prijateljev, izčrpanost, poslabšanje uspeha v šoli ali pri delu, uživanje alkohola in ostalih drog.

Če postane najstnik dovolj močan za odločitev, da konča razmerje, je manj možnosti da bodo v slabem razmerju tudi ostali. Najstniki se ne bodo obračali staršem, če njim samim ne bo dovoljeno sprejemati odločitev. Stojimo jim ob strani, a jim damo vedeti, da ne bomo sprejemali odločitev namesto njih.

Pogovorite se z nekom, prijateljem ali sosedom. Žrtve se pogosto sramujejo govoriti o svojih intimnih družinskih problemih. Razmišljajte vnaprej in vedite, kako boste reagirali, če boste zopet napadeni. Pomembne dokumente spravljajte na skrito mesto in se naučite razmišljati samostojno. Načrtujte za prihodnost in si postavljajte cilje.

Posilstvo

Neko dekle iz Ljubljane so fantje povabili v diskoteko. Po zabavi jo je eden imed njih posilil. Šla je na policijo, a so jo zavrnil: "Si res prepričana, da se ga nisi preprosto malo preveč napila? Mogoče si hotela spati z njim, zdaj ti je pa žal!" Policisti ji sploh niso pojasnili, da ima pravico podati prijavo ženski policist. Dekle ni preveč iznajdljiva in samozavestna, tako da se je preprosto zaprla vase in potlačila zadevo. Ni obiskala zdravnika, zato ne obstajajo nobeni fizični dokazi o dejanju. Zadeva je praktično zaključena in storilec bo ostal nekaznovan.

Ženske zvijače in izsiljevanja Dekleta z avanturističnimi nagnjenji se pogosto poslužujejo avtoštopa. Pri tem se zavedajo, da dekleta hitreje dobijo brezplačni prevoz kot pa fantje. Željne so novih dogodivščin in samodokazovanja. Nekatere razmišljajo, kako se s tem še dodatno okoristiti. V veliki publiciteti nasilja nad ženskami, kot na primer obtožba spolnega nadlegovanja ameriškega predsednika Billa Clintona podrejenih uslužbenk, lahko vidijo veliko priložnost. Moškega lahko vzpodbujajo k določenim pogovorom ali celo dejanjem, povezanim s spolnostjo. Potem pa moškega obtožijo nasilja. Morda imajo zveze na pravem mestu in vedo, da bi organi pregona verjeli predvsem njim, kajti mnogi razmišljajo "Zakaj pa bi se dekle sploh lagalo o takšnih stvareh!"

Dandanes vsi hočejo iztržiti čimveč materialnih dobrin zase in prepogosto pozabljajo na družbeno moralo.

2.11 SPLOŠNI ZNAKI ZLORABLJENJA

SPLOŠNI ZNAKI ZLORABLJANJA

- ❖ Otrok se slabše spominja, slabše koncentrira.
- ❖ Ima nizka pričakovanja, slabše samospoštovanje, sovraži samega sebe.
- ❖ Opaziti je pomanjkanje zaupanja, slabo voljo, veliko pomanjkanje.
- ❖ Pojavijo se večji problemi z jezo, zmedenostjo, z občutkom sramu, strahu, z depresijo, nemočjo in krivdo.
- ❖ Ima odpor do sprejemanja čustev.
- ❖ Je nezmožen doživljati veselje.
- ❖ Otrok se čuti izdanega, nepomembnega, neljubljenega, izoliranega, je žalosten in prestrašen.
- ❖ Otrok je lepljiv, ne želi, da se ga pušča samega, zahteva ogromno pozornosti.
- ❖ Manjši otroci lahko začno s sesanjem palca in kažejo na to, kar se je zgodilo njim na igračah.
- ❖ Starejši otroci mogoče poskušajo pozabiti kar se jim je zgodilo z umikom v intenzivnejše šolsko delo, v zlorabo drog in alkohola, bežijo od doma, se potepajo.
- ❖ Otroci vseh starosti se bojijo spanja, slačenja, ostajanja v temi, imajo motnje v spanju, močijo posteljo, preganjajo jih nočne more.
- ❖ So agresivni, se umikajo vase ali odtujujejo in se ne odzivajo na okolje.
- ❖ Imajo samouničevalne misli, ideje, impulze ali dejanja.

FIZIČNA ZLORABA: Odrasli, ki tepejo svoje otroke, so bili v otroštvu pogosto tepeni.

ZANEMARJANJE ALI PRIKRAJŠANJE: Če otrok ne dobi osnovnih stvari za življenje, ki mu zagotavljajo fizično in/ali čustveno preživetje in razvoj.

ČUSTVENA ZLORABA: Stalen vzorec verbalne zlorabe in vplivov, ki otroku povzročijo občutke, da ni nič vreden, da ni ljubljen, da ni zaželen.

SPOLNI NAPAD: Udeležba otroka v spolnih aktivnostih z odraslo osebo ali z osebo, ki je starejša ali večja od njega. Pri tem je otrok zlorabljen kot spolni objekt za zadovoljevanje spolnih potreb ali želja te osebe. Zaradi neenakih moči v odnosu med njim in drugo osebo nima možnosti, da bi izbral, privolil ali zavrnil spolno aktivnost.

2.12 DESET MOŽNIH NAČINOV OBNAŠANJA V PRIMERU NAPADA IN NASILJA

1. OPAZOVATI

Daleč najslabši način postopanja v primeru prestopkov in nasilja. Temu bi lahko rekli tudi pasivnost oziroma ignoriranje

2. NENASILJE

To je sicer častno, vendar ne pomaga vedno.

3. PROTIUDAREC

Včasih sicer pomaga, a le v primeru, da si ti močnejši oziroma močnejša.

4. POKLICATI POMOČ

Zelo priporočljivo, zlasti kadar so ogroženi drugi.

5. ORGANIZIRAN SKUPNI PREVOZ

Najboljše! Vendar nikoli z vinjenim voznikom! Vozniku morajo vsi pomagati, da bo ves večer zdržal brez alkohola ali mamil.

6. ORGANIZIRAN ODPOR

Bodite domiselni. Na dolgi rok je to najboljši način.

7. IZKAZOVANJE POGUMA

Danes bolj potrebno kot kadarkoli prej. Ker odrasli večkrat stisnejo rep med noge ali pa gledajo proč in s tem preložijo to breme na vas.

8. PRIJAVA

S tem pomagaš tudi drugim. Naj te tega ne bo strah.

9. ISKANJE POMOČI PRI URADU ZA MLADINO, NA POLICIJI ALI KAKI DRUGI USTANOVI

Policist je tvoj prijatelj in pomočnik. V končni fazi je vsem veliko do tega, da se družbena klima izboljša. Večinoma so policisti veseli pobude mladih in z njimi radi sodelujejo.

10. ZAUPATI LASTNI INTUICIJI

To je tvoje najmočnejše orožje v odnosih z drugimi ljudmi. Še tako šibek občutek ogroženosti se največkrat izkaže za pravilnega.

2.13 VPLIVI, KI VPLIVAJO NA IZVEDBO NASILJA

Na pojav nasilja v šoli vplivajo različni dejavniki, nekateri so zunanji, na primer socialno okolje, družbene spremembe, ali notranji, ki jih ustvarja šola sama.

Količina pozornosti vodstva in učiteljskega zbora, namenjena kakovostni organizaciji dela in klimi šole je zelo pomembna. Ob visoki zahtevi po poslušnosti in podrejenosti in pomanjkanju individualnega reševanja težav lahko nastanejo napetosti.

Pomemben je lahko razpored prostorov v šolski zgradbi, kajti šola z veliko nepreglednimi koti in ozkimi hodniki omogoča več prikritega nasilja. Šola lahko z ustrezno preureditvijo prostorov v veliki meri zmanjša pojav nasilja.

2.14 VPLIV SPOLA

Mnoge psihološke študije so dokazale, da se v agresivnosti dečki in deklice med seboj razlikujejo. Nedvomno igrajo pri tem pomembno vlogo biološki dejavniki, odločilno pa je učenje socialne vloge, ki je vezana na spol. Od dečkov pričakujemo, da se bodo sposobni braniti pred napadom, da tako postanejo še bolj priljubljeni v družbi. Za deklice se pretepanje ne spodobi, dopuščajo pa se besedne in posredne oblike agresivnosti.

V celotnem vzgojnem procesu pri fantih že zgodaj vzpodbujamo sposobnost za samostojno, dejavno uveljavitev. Pri dekletih pa tudi v naši kulturi spodbujamo pasivnost in odvisnost. V vzgoji jih usmerjamo na notranja čustvena dogajanja in na subjektivne podrobnosti v medosebnih odnosih.

Kadar so v stiski in frustrirani, fantje kličejo na pomoč z aktivnim nasiljem, dekleta pa z depresijami in telesnimi tegobami.

2.15 VPLIV IGRE

Fantje in dekleta se razlikujejo tudi v načinu igre. Fantje se družijo v večje skupine, kjer vlada hierarhija. Uveljavljajo se z močjo in prevlado, šibkejši člani izrivajo.

Dekleta se povezujejo v manjše skupine, v odnosih so bolj intimna, imajo stalnejše prijateljske zveze. Naklonjenost vrstnic jim veliko pomeni.

2.15 VPLIV DRUŽINE

V mnogih študijah (Mc Cord, Sears, Maccoby, Lewin...) so ugotavljali tudi pomen vpliva družine na otrokovo nasilno vedenje. V družini dobi otrok prvo občutje lastne vrednosti ter zaupanje v ljudi in svet okoli sebe. Spodbude in zgledi njemu najbližjih oseb zasnujejo njegov vrednostni sistem, način izražanja samega sebe, sposobnost za reševanje in premagovanje težav in obremenitev. V krogu družine se oblikuje vedenje,

ki je zanj značilno tudi kasneje. Družina pripravi otroka na vstop v njegovo socialno skupino s tem, da mu privzgoji določene norme in stališča.

Zato je razumljivo, da je treba iskati korenine vsakršnega neprilagojenega vedenja tudi v družini.

V študijah so ugotovili, da so starši agresivnih dečkov imeli naslednje značilnosti:

- otroka so odklanjali in ga pogosto kaznovali,
- vedenja otroka niso nadzirali,
- odklanjali so nekatere socialne norme,
- imeli so mnogo medsebojnih konfliktov,

Pomemben je tudi lik očeta in matere. Neverjetno pogost je podatek, da mladi nasilneži odraščajo ob očetu, ki je v vzgojnem in osebnostnem smislu za otroka neustrezen. To so običajno grobi, agresivni očetje, pa tudi alkoholiki. Neustrezen očetovski lik je tudi odsoten oče (bodisi v dejanskem ali prenesenem pomenu).

Čustveno hladna, brezbrizna, prezaposlena in s seboj nezadovoljna mati prav tako vpliva na otroka. Otrok s tako materjo ne razvije občutka zaupanja vase ali v druge ljudi. Drug neustrezen lik matere v družinah mladih nasilnežev je podoba zagrenjene in ponižane matere, ki živi v problematičnem partnerskem odnosu z otrokovim očetom.

Partnerski odnos pomembno vpliva na proces identifikacije in oblikovanje spolne identitete otrok.

Otrok, ki v svoji družini naleti na zavračanje, hladnost, nerazumevanje in negativizem, postane plašen, negotov. Možno je, da začne iskati priložnosti, kako bi drugim dokazal, da so šibkejši (slabši) kot on in tako postane nasilnež, če je fizično močan, ali pa žrtev, če je fizično šibak.

Vzgoja je posebna spretnost, ki bi se jo morali naučiti. Prepogosto namreč negativne vzorce vedenja, ki smo jih bili deležni sami, prenašamo v svoji družini dalje.

Če v družini prevladuje toplina in medsebojna sprejetost, je to najboljša podlaga za dober otrokov razvoj. Otrok, ki se počuti ljubljenega in sprejetega, bo sprejel tudi sebe in druge. Premalo ljubezni in preveč »svobode« v otroštvu prispeva k razvoju agresivnega vedenjskega vzorca.

Raven otrokove agresivnosti dviguje tudi uporaba moči kot vzgojne metode, npr. telesno kaznovanje in agresivni čustveni izbruhi.

2.16 VPLIV MEDIJEV – TV IN VRSTA GLASBE

V današnjem času se vedno bolj razpravlja o tem, ali na otroka in nasploh na vse ljudi vplivajo razni mediji, kot so razni filmi, ki prikazujejo nasilje, ter glasba, v kateri uporabljajo žaljivke, psovke in druge besede...

Vsi dobro vemo, da nam je televizija tako všeč, da zelo veliko časa presedimo pred televizijskimi zasloni, in s tem seveda tudi zanemarjamo naše telo, saj se nič ne gibljemo. To ugotovitev smo slišali že večkrat. Gledanje televizije nam je enostavno všeč. Postalo je pomemben vir zabave in informacij o vsem, kar se dogaja po svetu.

Pa vendar lahko ta ista televizija v nas vzbuja vzgibe nasilja. V neki raziskavi so izračunali, da je povprečen 12-letnik v svojem življenju v filmih videl že približno 14.000 umorov. Dokazano je, da gledanje nasilnih dejanj nepreklicno spreminja naš odnos do nasilja. Začnemo ga jemati neresno. Ker imamo ljudje, še zlasti pa otroci, kar nekaj težav z ločevanjem med fikcijo in resničnostjo in ker se v mnogih filmih (najboljši primer so seveda risani filmi) dogaja, da napadeni vedno znova veselo »ustajajo od mrtvih«, se kmalu zgodi, da ni več potrebe po človeškem sočutju. Močnejši vedno zmaga. Kdor želi kaj doseči, mora biti pripravljen na boj in ne sme biti preveč občutljiv. Brez surove sile se nič ne doseže. Kdor pokaže sočutje, je izgubljen. Nedolžno ravnanje ni več moderno, frajer je tisti, ki si upa do konca – pokončati nasprotnika.

Otroci, ki pogosto gledajo take in podobne prizore nasilja, se tudi sami obnašajo nasilno, katerih se včasih sploh ne zavedajo. Strašno je, da mnoga resnična nasilna dejanja posnemajo prizore iz filmov. Stvar je še toliko bolj zaskrbljujoča pri otrocih, ki so prepuščeni sami sebi in se o videnih prizorih ne morejo pogovoriti s starši. Predvsem pa manjši otroci radi verjamejo, da je vse, kar vidijo v filmih, tudi res. Jasno je torej, da to, kar gledajo, pomembno vpliva na oblikovanje njihovega doumevanja in razumevanje sveta.

Poleg tega je v filmih in na televiziji koncentracija nasilja bistveno večja kot v resničnem življenju. To lahko povzroči preveliko bojazljivost in otrok lahko v vsakem obiskovalcu vidi nasilnega zločinca. To dejstvo pomembno vpliva na ustvarjanje klime znotraj naše družbe in na delitev na tiste, ki se bojijo, in tiste, ki so nasilni.

Televizija pa vpliva na nas tudi z zelo priljubljenimi »limonadmi«, ki so večinoma na sporedu zgodaj zvečer in delno predstavljajo nekakšen kult, so luksuzne dobrine predstavljene kot nekaj povsem vsakdanjega in samoumevnega. Gledamo lahko televizijske serije o življenju mladih ljudi, ki bivajo v razkošnih stanovanjih, opremljenih z najbolj modernim pohištvo, trendovsko opremo, super modernimi televizorji, najsodobnejšimi glasbenimi stolpi. Seveda so vsi ti mladi oblečeni po zadnji modi in vozijo hitre in drage avtomobile. Vse to v mladih vzbuja željo, da bi tudi sami živeli tako. Še huje pa je, če ves ta blišč mlade prepriča, da je to nekaj povsem samoumevnega in vsakdanjega.

Izsiljevanje t.i. »denarja za zaščito« med mladimi ali pa izsiljevanje za posamezne kose trendovskih oblačil sta prav gotovo posledica omenjenega. Vedno pogosteje se dogaja,

da mora učenec ali učenka pod prisilo oddati drag kos obleke, drage čevlje ali kaj podobnega, kar nosi znak kakega priznanega proizvajalca.

2.17 TRPINČENJE IN ŠOLA

Treba je ločiti tri vidike, vrste oz. logike nasilja. To so nasilje kot sprejeta odklonskost, kot družbeno nasilje in kot protišolsko nasilje. Vsaki od teh oblik bi morala ustrezati določena vrsta našega ukrepanja.

1. Izraz tolerirana sprejeta **odklonskost** se nanaša na dejstvo »normalnega« nasilja ter na eno od temeljnih spoznanj sociologije, da je nasilje v vseh družbah - ne toliko odpravljeno kot - kanalizirano in kontrolirano. To pomeni, da se v družbenih sistemih spontano razvijejo poti, določene priložnosti in določeni časi, ko se nasilje lahko (kontrolirano in tolerirano) izraža. Dejansko si lahko bolj integrirani družbeni sistemi privoščijo celo več takega kontroliranega nasilja, manj integrirani pa manj. S sodobnim odkritjem vrstniškega nasilja, človekovih pravic ter različnih oblik zlorab smo postali kulturno slepi za tovrstne mehanizme in začnemo (ob obilni stopnji pozabljanja) gojiti posebno pedagoško nostalgijo: namreč, da je bil nekoč prej čas brez nasilja, oz. da prejšnja striktna in kontrolirana šola ni na določenih mestih in v določenih trenutkih sama spodbujala, dovoljevala in nagrajevala nasilja.

Zgodilo se je, da smo začeli pojave prej tolerirane odklonskosti spreminjati v nasilje in kriminal. Ta sprememba se je zgodila zaradi novih pedagoških pojmovanj, pa tudi zaradi masovnega razraščanja šolstva (podaljševanje dobe obveznega šolanja) ter zaradi naraščajočega prepada med pedagoškim osebjem in dijaki (predvsem tako imenovanih problematičnih šolah). Zaradi vseh teh razlogov se učitelji počutijo vse manj varne, ne morejo več deliti s svojimi dijaki občutka varnosti in kontroliranosti nasilja, ki ga je omogočala pripadnost istemu socialnemu krogu, in se usmerjajo k ideji odpravljanje ali celo izkoreninjanja nasilja. Tako preoblikovanje in redefiniranje tolerirane odklonskosti v nasilje ogroža občutek dijakov za »normalno« in lahko sproža novo, tokrat reaktivno nasilje.

Če priznamo, da nasilje nastaja zaradi nemožnosti nuditi okvir kontrolirane odklonskosti, potem lahko predlagamo, naj bi se šola približala socialnim sistemom in okoljem, od koder prihajajo njeni učenci. Ne samo in niti ne predvsem z namenom, da bi se prilagodila dojemanjem teh okolij, temveč z namenom, da bi postala del teh okolij in bila skupaj z njimi soodgovorna za ustvarjanje pravil tolerirane odklonskosti. To bi bila v tem primeru socialne oz. vzgojna funkcija šole. Tako usmerjene politike bi bile učinkovite do te mere, ko bi šola prenehala biti trdnjava z izgovorom, da je svetišče pridobivanja znanja.

2. Po drugi, tudi pri nas zelo pogosti logiki je nasilje v šoli izraz in posledica nasilja in problemov širše družbe in torej prihaja v šolo od zunaj. Te **družbene probleme** oz. probleme družbenega nasilja pojasnjujejo klasične sociološke teorije, od teorije anemije pa do kritičnih teorij družbenih protislovij in konfliktov. Na šolo vse to vpliva prek učencev, ki vanjo prihajajo (iz posebnih problematičnih delov mesta) in so označeni z revščino, slabšim kulturnim kapitalom, družinsko dezorganizacijo. Šola se v tem primeru znajde v dvojni vlogi: po eni strani naj bi bila blažilec teh socialnih problemov, po drugi strani pa je eden najbolj učinkovitih mehanizmov nadaljnje socialne diferenciacije. Pogosto se težave dijakov, ki so precej razvidno posledice socialnih problemov, ki so jim bili ti dijaki izpostavljeni, rešujejo tako, da se dijake izključi iz šole ali pa da se njihova izobraževalna pot prej konča. Dijaki se pokažejo bodisi kot (družbene) žrtve bodisi kot nasilneži (ki z nasiljem izražajo svojo odločitev, da se te igre več ne bodo igrali). Šola se s takimi dijaki znajde v zadregi, ker vidi, da bi jim morala pomagati, vendar jih velikokrat predvsem izključuje.

Jasno je, da je v zvezi s tem tudi šola žrtev družbenega nasilja (prek učencev in dijakov, ki vanjo prinašajo nasilje kot posledico družbenega nasilja, ki so mu bili izpostavljeni), vendar pa je kot strokovna ustanova tudi upravičena iskati rešitve problemov in razvijati mehanizme, ki ne bodo nujno enaki širšim družbenim mehanizmom (izključevanja in socialnega diferenciranja). Najmanj, kar lahko šola naredi, je, da slepo ne reproducira mehanizmov izključevanja, nepravilnosti in drugih oblik nelegitimnih postopkov, ki se dogajajo v družbi in si prizadeva v čim večji meri znotraj prostora svoje avtonomije uresničevati večino družbenih legitimnih idealov (oz. v njihovem nespoštovanju ne iti dalje, kot gre širša družba).

3. Proti šoli usmerjeno nasilje je zelo poznano tudi pri nas in se kaže v obliki **destruktivnih dejanj**, usmerjenih proti šolskemu inventarju in osebju. To je nasilje, ki ni posledica širših družbenih problemov in je ekscesno v tem smislu, da presega nasilje, ki je v šolskem socialnem sistemu tolerirano. To nasilje je praviloma odziv na nasilje šole, ki pa se lahko pojavlja kot vsakodnevno, običajno in strukturno nasilje. Za delavce šol pomeni tako nasilje največjo uganko, saj jih zadeva neposredno in implicira, da so vanj aktivno vzročno vpleteni.

Temeljna oblika takega nasilja šole je, sramotenje učencev in nižanje njihove samopodobe in človeškega dostojanstva, vključno s sodbami o njihovi zunanosti, socialnem ali narodnostnem poreklu, prihodnosti. Sovražni odzivi na take šolske intervencije se pojavljajo tem bolj zato, ker živimo v času, ko poudarjamo človekove pravice in enakost možnosti. Sodobna ideologija individualne tekmovalnosti sicer hkrati navaja na misel, da je vsak sam kriv za svoj neuspeh, kar šolo deloma rešuje pred bolj masovnimi sovražnimi in nasilnimi odzivanji razvrednotenih učencev. Mnogi od njih se odzovejo z ravnodušnostjo, pobegom, ritualizmom ali umikom vase, vendar pa nekateri

rešujejo problem svoje stigme tudi s stigmatizacijo učiteljev in problem samospoštovanja z nasiljem. Dubet imenuje ta pojav »jeza kot inducirani odpor proti strukturi in ljudem, ki uporabljajo integracijo kot sredstvo izključitve«. Pedagoško osebe tako nasilje najbolj prizadene, vendar lahko na mnogih šolah ob primerih takega nasilja slišimo mnenja, da ni čudno, da je bil žrtev takega nasilja prav ta šolski delavec.

Šola je vse zgoraj naštetu hkrati. Iz kompleksnosti in protislovnosti njene vloge ter iz njene - vendarle tudi formalno priznane - relativne strokovne avtonomije - se rojevajo možnosti za dejavno vlogo šole v procesu socialne konstrukcije pojava vrstniškega nasilja. Kljub pogosto izrečenemu mnenju, da šola ne more biti boljša od družbe, v kateri se nahaja, ta resnica velja samo relativno, posebej v obdobju globalizacije, kjer nov način življenja odpira nove možnosti avtonomije šol.

Teza prispevka je bila, da nam nasilje nekaj govori in da si moramo prizadevati razumeti sporočila nasilja. Največjo oviro pri tem nam lahko pomeni vnaprejšnje lastno prepričanje, da je nasilje nesmiselno.

Druga teza prispevka je, da nasilje šolo zadeva, da govori nekaj tudi njej. To v veliki meri velja, čeprav je nasilje včasih premeščeno (usmerjeno proti nepravemu cilju in ob nepravem času, se kaže v sprevrženih oblikah in se je zveza med vzrokom in objektom agresije že izgubila). Nasilje lahko govori:

- ❖ O storilcu: da nima zadovoljenih svojih potreb, želja in interesov v skladu z legitimnimi socialnimi pričakovanji.
- ❖ O objektu (prejemniku, naslovniku): da je vpleten, kot bolj ali manj ustrezni del okoliščin izvršitve nasilja, ali kot (zaznani, stvarni ali premeščeni) povzročitelj frustracije storilca, ali pa kot pravi, ustrezni objekt.
- ❖ O obeh ter o kontekstu nasilja: da sta bila v odnosu, ki je možni medij intervencije (kjer se nasilje lahko sliši).

Do podobnih misli, kot jih razvija ta prispevek, je prišla tudi ekspertna skupina praktikov iz osnovnih in srednjih šol na posvetu aprila 1998 o problematiki vrstniškega nasilja v zvezi s šolo.

Izpostavile bi pet zaključkov tega posveta:

- ❖ Najpomembnejši vzročni dejavniki nasilja so makrosocialni dejavniki (revščina, migracije, izkoreninjenost in marginalizacija, nezaposlenost in etnični problemi) in sistemsko-šolski (povečana šolska selektivnost, storilnostna orientacija) dejavniki.
- ❖ Nasilje ni problem sam po sebi, temveč je večinoma posledica drugih nerazrešenih socialnih težav in konfliktov.
- ❖ Obravnavne politike naj bodo usmerjene k pozitivnim ciljem, z glavnim ciljem, da bi bilo šolsko življenje bolj zadovoljujoče za vse, in naj ne poudarjajo nasilja in z njim povezanih ukrepov. Med vsebinami teh politik je pomembno predvsem sodelovanje učencev in pregledna pravila
- ❖ Šole naj skrbijo za svoje učence. Ne samo za njihovo učenje, temveč tudi za počutje in življenje (tudi v primeru osipa iz šole). Pomembno je učenje za življenje in ne predvsem za šolo.

- ❖ Šole ne morejo narediti skoraj nič brez sodelovanja lokalne skupnosti in drugih (nevladnih) ustanov

Ob dejstvu, da je šola razmeroma močno zunanje (zakonsko, strokovno) determinirana, jo nasilje zadeva in nagovarja. Stopnja nagovorjenosti šole se še poveča ob njeni temeljni naravnosti, da se posveča našim otrokom, ne pa tujim. Jasno je, da bo na razvoj take naravnosti pomembno vplivala tudi širša družbena retorika, ki bo lahko v večji ali manjši meri vzpostavljala take ali drugačen delitve na »naše« in »tuje«. Nasilje med vrstniki in/ali v šoli je tako tesno povezano s temeljnimi vprašanji konstrukcije družbenosti in pogojev demokratičnosti nasploh. Šola ob tem ni le sredstvo treninga in usposabljanja, temveč tudi zelo pomembno mesto refleksije o naravi človeka in družbe.

Šola ima brez dvoma veliko možnosti za odkrivanje in preprečevanje trpinčenja, ukrepanje ob pojavu in za pomoč trpinčenemu otroku. To seveda pomeni tudi, da mora sama razvijati takšno klimo, ki trpinčenja ne dopušča. Imeti mora izoblikovan sistem prevencije in seveda tudi pripravljene ukrepe, če do trpinčenja pride.

Šola je ustanova, kjer učenci preživijo veliko časa in ima na učence tudi poseben vpliv. Učitelj je model, vzor učencem, zato je zelo pomembno, kakšen je v odnosu do drugih. S svojim vzgojnim in izobraževalnim delovanjem omogoča razvoj mladih. Šola bi morala omogočiti resnični človeški stik med učencem in učiteljem ter preko medosebnega odnosa omogočiti obema celovit in nenehen razvoj. Učencem s socializacijskimi težavami mora šola nuditi posebno pomoč in podporo.

Vsakodnevni stiki učitelja z učencem omogočajo učitelju spremljanje učenčevega vedenja, čustvovanja in videza. Ker učitelj učenca dobro pozna, lahko zazna morebitne spremembe na tem področju (npr. posledice telesnega kaznovanja, slaba hranjenost, nezadostna skrb ob boleznih, higienska zanemarjenost...). Šola lahko deluje kot pomemben varovalni dejavnik psihosocialnega razvoja otrok iz hudo neugodnih družinskih okolij.

Nenazadnje so učitelji zainteresirani za preprečevanje trpinčenja tudi zato, ker trpinčenje neugodno deluje na šolsko delo in zmanjšuje učinke njihovega dela.

Šola je tudi lahko dejavnik trpinčenja otroka doma. Otrok je za svoj neuspeh ali neustrezno vedenje v šoli doma kaznovan. Kazni so včasih tako hude, da si otrok ne upa domov. Seveda se ob tem pojavita dva sklopa vprašanj. Prvič: kakšne so zahteve in pričakovanja staršev do otrok in drugič: kako šola deluje, ocenjuje, na kakšen način sporoča staršem uspeh in vedenje otroka...

Med starši je veliko takih z nerealnimi pričakovanji do svojih otrok glede uspeha in napredovanja. Pri tem ima šola preventivno možnost (učitelja, svetovalnega delavca) je seznanjanje staršev z otrokovimi dejanskimi zmožnostmi.

Vloga učitelja ob starših, ki trpinčijo otroka zaradi šole, je pomembna in vključuje pomoč otroku, da kar najbolje opravi šolsko delo in previdnost pri sporočanju staršem o otrokovih težavah.

Včasih je otrok deležen trpinčenja v šoli sami. Nekateri učitelji učence klofutajo, jih vlečejo za lase ali za ušesa. Tudi psihičnega trpinčenja ni malo - ignoriranje, poniževanje, dajanje vzdevkov, posebni načini ustnega spraševanja, kazenske domače

naloge itd. Seveda so takšne oblike težko dokazljive, vendar učenci o njih vedo dosti povedati.

Ker šola vendarle lahko veliko stori za preprečevanje nasilja med učenci, bi ji bilo potrebno pomagati pri iskanju rešitev in oblikovanju strategij.

2.18 OBLIKOVANJE PROGRAMA ZA ZMANJŠEVANJE NASILJA V ŠOLI

- ❖ Vse specializirane institucije bi morale biti vključene v proces proučevanja nasilja in v dejavnosti, v katerih bi iskali rešitve za problematiko mladih. Da bi zagotovili boljše odnose med šolo, in skupnostjo, bi morali predvsem izboljšati sodelovanje staršev, policije, izobraževalnih institucij, predstavnikov lokalnih prebivalcev in drugih.
- ❖ Pozornost bi morali nameniti pripravi programov preprečevanja nasilja in ne iskati prevladujočega dejanja za njegovo zatiranje v ukrepih represivnih organov (policije). Varnostne službe, ki bi delovale pod okriljem šole ali soseske, bi v varnostno tveganih okoljih lahko učinkoviteje odpravljale konflikte.
- ❖ Treba bi bilo vzpostaviti pristen dialog z mladimi in jih obravnavati kot partnerje, zagotoviti finančno podporo za pobude mladih, kot so na primer lokalni in regionalni forumi in ustanovitev stalnih svetov za mlade.
- ❖ Pripraviti je treba programe za zmanjševanje vandalizma, pomagati mladim z učnimi težavami in jim zagotoviti psihološko pomoč, izvajati ukrepe za zmanjševanje odsotnosti pri pouku in prekinitev šolanja.
- ❖ Sodelovati bi morali s skupinami, ki delujejo na območju šole in s policijo, da bi zagotovili varne poti v šolo in iz nje.
- ❖ Razvijati bi morali različne oblike sodelovanja s starši, ki bodo staršem omogočala aktivno vlogo v življenju učencev.
- ❖ Razvijati in vzdrževati bi morali mrežo povezav z zdravstvo - varstvenimi ustanovami, ustanovami za duševno zdravje in s svetovalnimi ter socialnimi službami na vašem območju.
- ❖ Ustanoviti bi morali odbor uslužbencev in učencev, ki bi izdelal načrt varne šole. Pri tem pa povabite k sodelovanju predstavnike policije.
- ❖ Sodelovati bi morali s sodišči za mladostnike in policijo pri vprašanjih, kako ravnati ob nasilju, grožnjah v potencialno nasilnih situacijah ali ob drugih kriminalni dejavnosti.
- ❖ Učiteljem in drugim uslužbencem bi moralo biti omogočeno, da se izpopolnjujejo v veščinah, povezanih s preprečevanjem nasilja kot na primer: obvladovanje jeze, sproščanje napetosti in posredovanje v prepirih.
- ❖ V reševanje problemov naj bodo vključene ves odbor šolske skupnosti: uprava, strokovni delavci, pomožna osebje, učenci in drugi...

Dosedanje ugotovitve in spoznanja kažejo, da je večina kriminalitete mladih praviloma povezana z nizko izobrazbeno stopnjo storilcev.

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 NAMEN EMPIRIČNEGA RAZISKOVANJA

Osnovni namen empiričnega raziskovanja je ugotoviti, kakšen je realni pogled na pojem nasilje in kakšen je odziv celjskih srednješolcev.

Zanimalo nas je predvsem, kolikšen delež dijakov je že bilo kdaj koli deležn nasilja in katera vrsta nasilja se jim je zgodila.

Prav tako smo želele ugotoviti, kako dijaki v celjski regiji sprejemajo nasilje in katera vrsta nasilja se največ pojavlja.

Zastavile smo si vprašanje glede izboljšanja na področju nasilja, kaj in kako ter s čim ga lahko preprečimo.

3.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

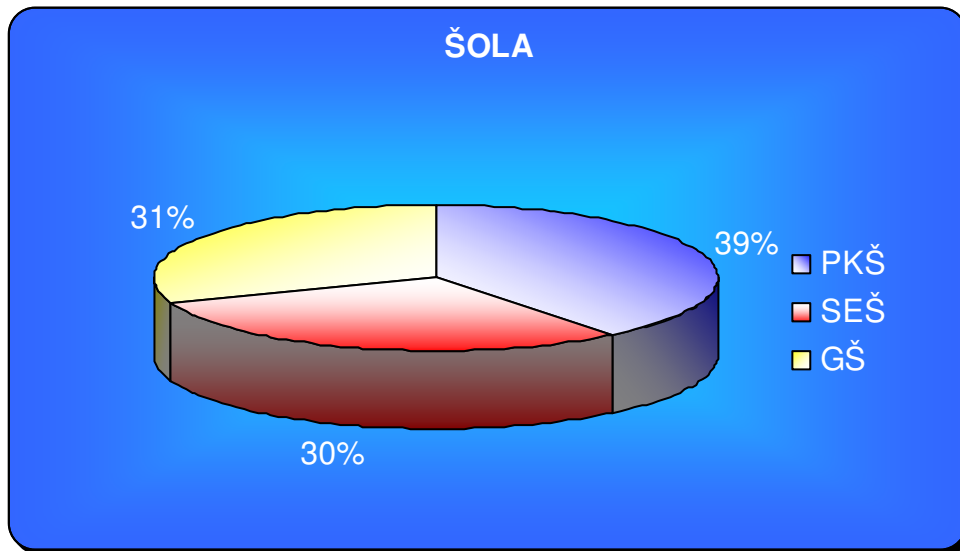
Pri ugotavljanju realne podobe v odnosu dijakov do nasilja v celjski regiji, smo si zastavile naslednja vprašanja:

- Kaj po tvoje pomeni beseda nasilje?
- Si že kdaj koli občutil/-a da je bil kdo nad teboj nasilen/a?
- Ali si že bil/-a deležen/-a kakšne vrste nasilja?
- Kaj si ali bi storil/-a v tem primeru?
- Kaj misliš, da je največji vzrok za nasilje?
- Kje po tvojem prihaja do najbolj množičnega nasilja?
- Kateri sloji so bolj nasilni?
- Na koga bi se najprej obrnil/-a v primeru nasilja?
- Kateri spol je bolj nasilen?
- Ali si že opazil/-a nasilje na šoli, ki jo obiskuješ?
- Kako si reagiral/-a?
- Misliš, da so storilci nasilja dovolj kaznovani?
- Si mnenja, da se lahko nasilje z določenimi sredstvi in pripomočki (internet, knjige, predavanja, kazni,...) zmanjša?

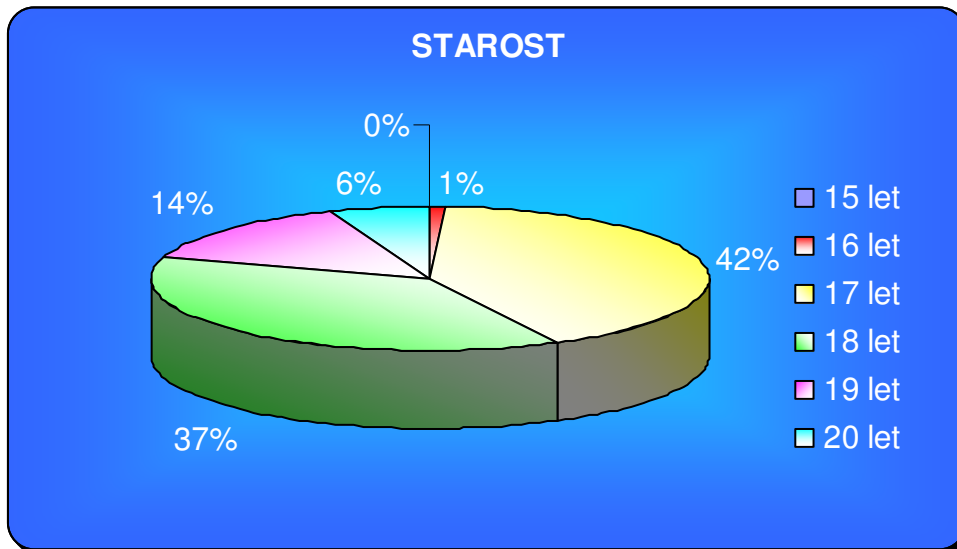
3.2. POPULACIJA, VZOREC

Anketne vprašalnike za dijake srednjih šol smo razdelile dijakom tretjih, četrth in petih letnikov na treh srednjih šolah v celjski regiji.

Vprašalnike je izpolnilo 238 dijakov, in sicer 93 dijakov iz Poslovno–komercialne šole Celje (v nadaljevanju PKŠ), 73 dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem (v nadaljevanju SGŠT), ter 72 dijakov Srednje ekonomske šole Celje (v nadaljevanju SEŠ).

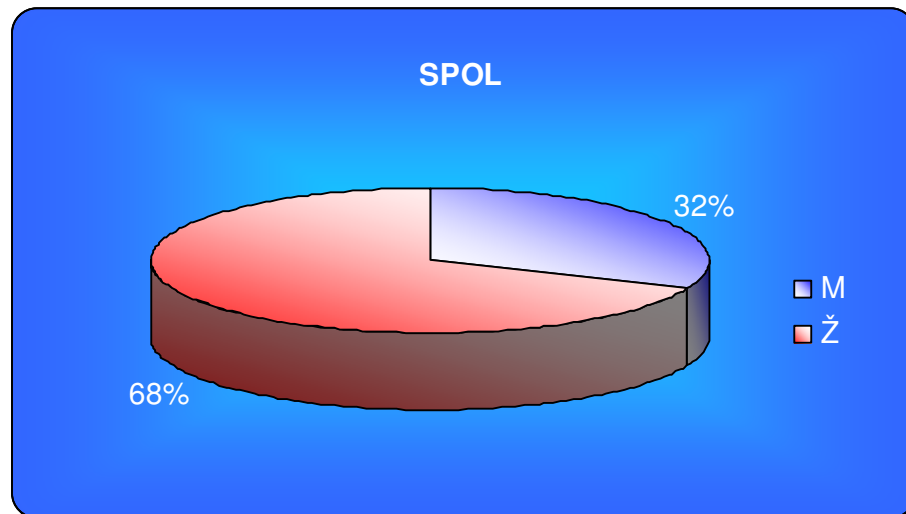
Vsi dijaki, ki smo jih zajele v raziskavo, so dijaki tretjih, četrth in petih letnikov, in sicer Poslovno-komercialne šole Celje, Srednje ekonomske šole in Srednje šole za gostinstvo in turizem.

Na Srednji ekonomski šoli smo v raziskavo zajele 14 fantov ter 58 deklet. Anketiranci so bili stari od 17 do 20 let; povprečna starost dijakov tretjega, četrtega in petega letnika je bila 18 let.

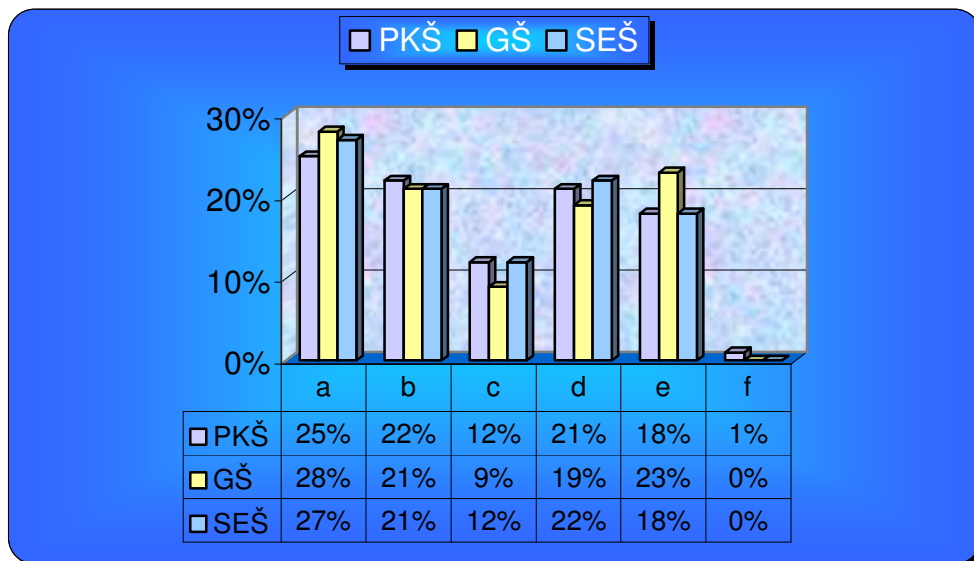
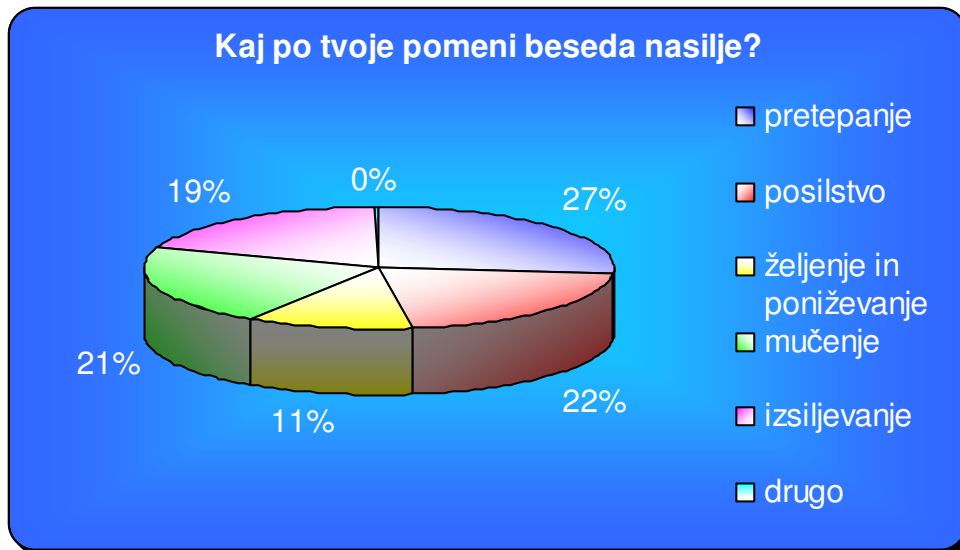
Na Poslovno–komercialni šoli smo v raziskavo zajele 21 fantov ter 72 deklet. Anketiranci so bili stari od 17 do 20 let; povprečna starost je bila 18 let.

Na Srednji šoli za gostinstvo in turizem smo v raziskavo zajele 40 fantov in 33 deklet. Anketiranci so bili stari od 17 do 20 let; povprečna starost pa je bila 18 let.

Opomba: Raziskava je tekla v mesecu januarju, leta 2005. Prav tako so bili obdelani vsi podatki.

3.3 REZULTATI OBDELAVE PODATKOV

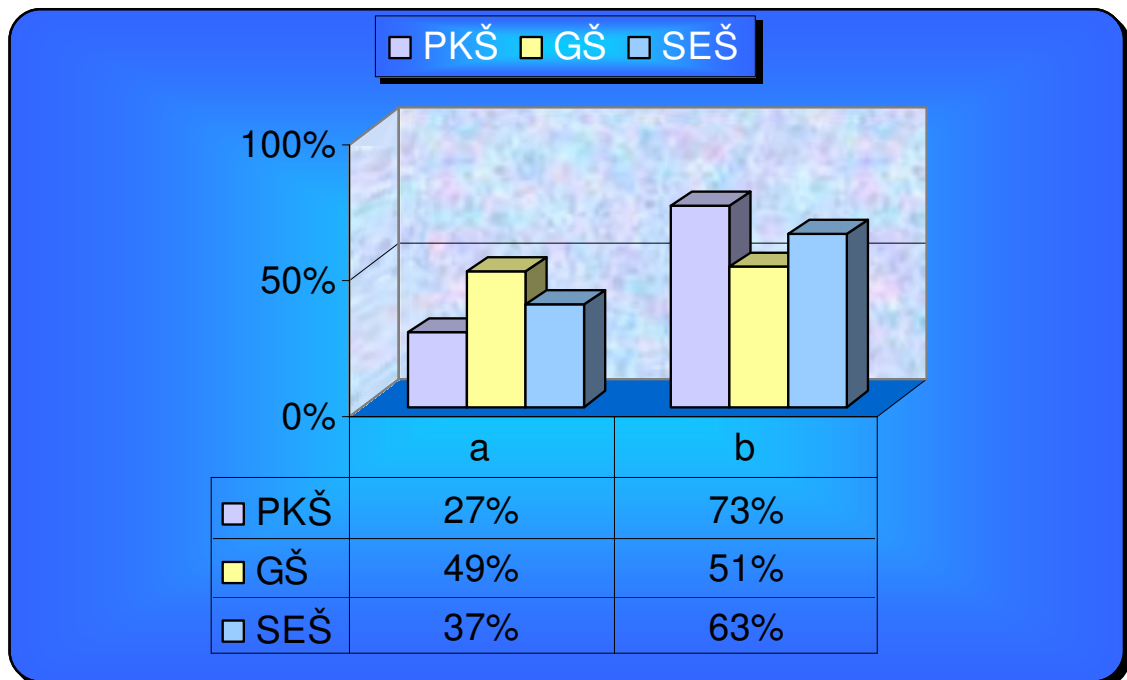
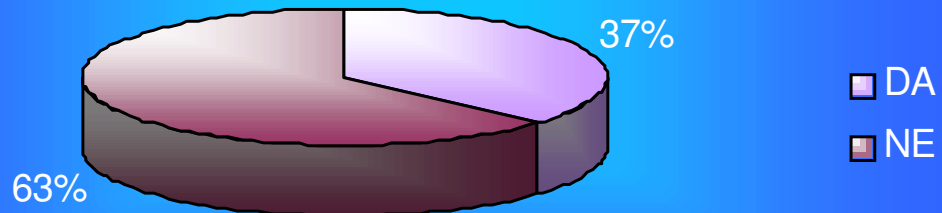

Pod besedo nasilje si 28% dijakov GŠ predstavlja besedo pretep. Sledi izsiljevanje, za kar se je odločilo 23% dijakov in posilstvo, za katerega se je odločilo 21%.

Dijaki PKŠ so se tudi najbolj množično odločili za pretep, kar 25% anketiranih, sledi posilstvo 22% anketiranih dijakov in izsiljevanje 21% anketiranih.

Na SEŠ pa so se dijaki pridružili prejšnjima šolama, z odločitvijo o pretepu, kar 27% dijakov je bilo tega mnenja, sledilo je mučenje 22% in posilstvo, ki si ga predstavlja 21% dijakov.

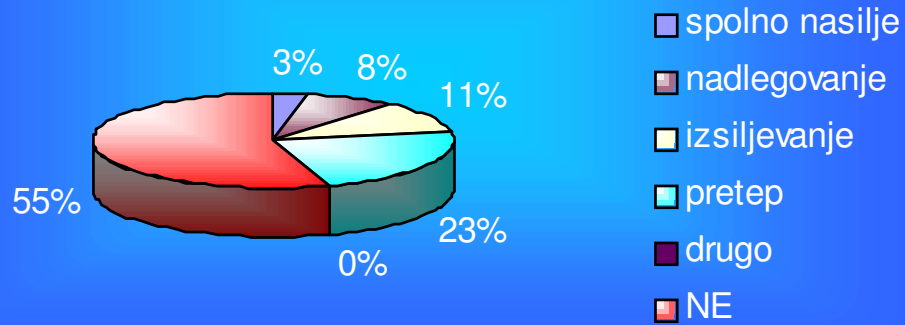
Si že kdaj koli občutil/-a nasilje?

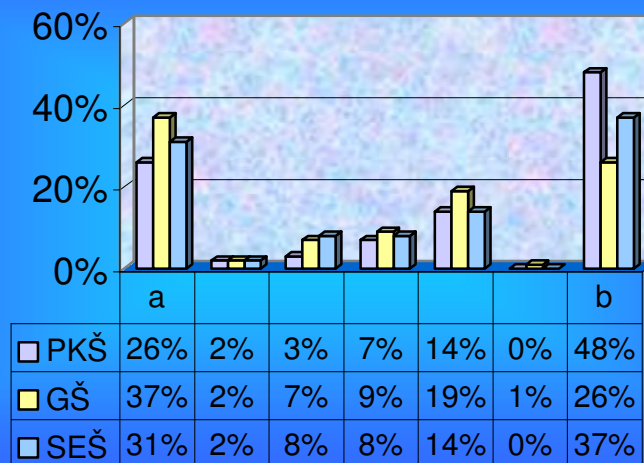
Na vprašanje, ki smo ga dijakom zastavile glede nasilja nad njimi, se je na GŠ odločilo za odgovor b, to je odgovor NE - odločilo kar 51% dijakov.

NA PKŠ je bilo mnenje dijakov enako, kar 73% še ni občutilo nasilja, podobno na SEŠ, kjer so se dijaki temu mnenju pridružili, odgovorilo jih je enako kar 63%.

Ali si že bil/-a deležen/-a kakšne vrste nasilja?

PKŠ GŠ SEŠ

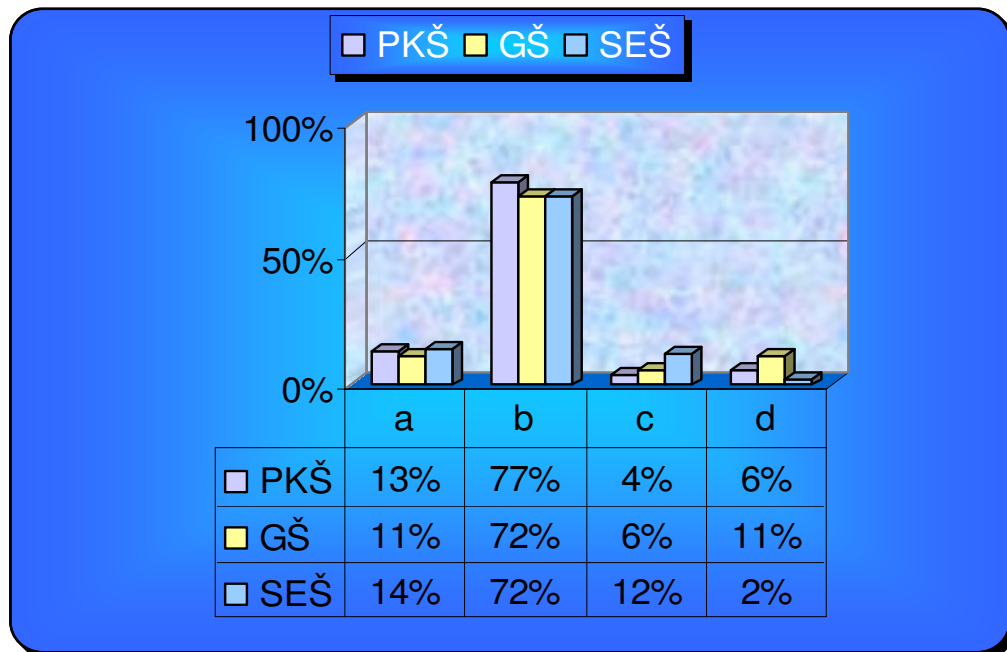
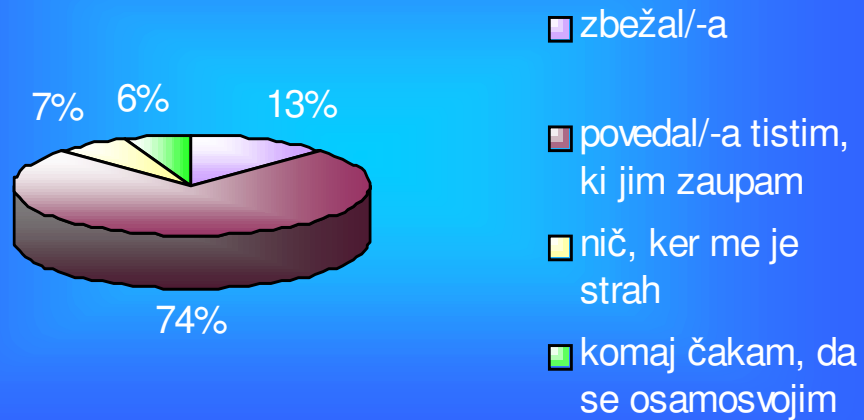
Vprašanje, ki smo ga zastavile je imelo na voljo več možnih odgovorov.

Na GŠ so se najbolj množično odločili za odgovor DA, pojasnili so, da so bili največkrat (19%) deležni pretepa. Sledilo je izsiljevanje (9%), ter nadlegovanje (7%).

Na PKŠ so dijaki odgovorili takole: 14% dijakov je bilo deležnih pretepa, 7% izsiljevanja, ter 3% nadlegovanja.

Na SEŠ so bili dijaki podobnega mnenja, 14% jih je že bilo deležnih pretepa, 8% nadlegovanja in prav tako izsiljevanja.

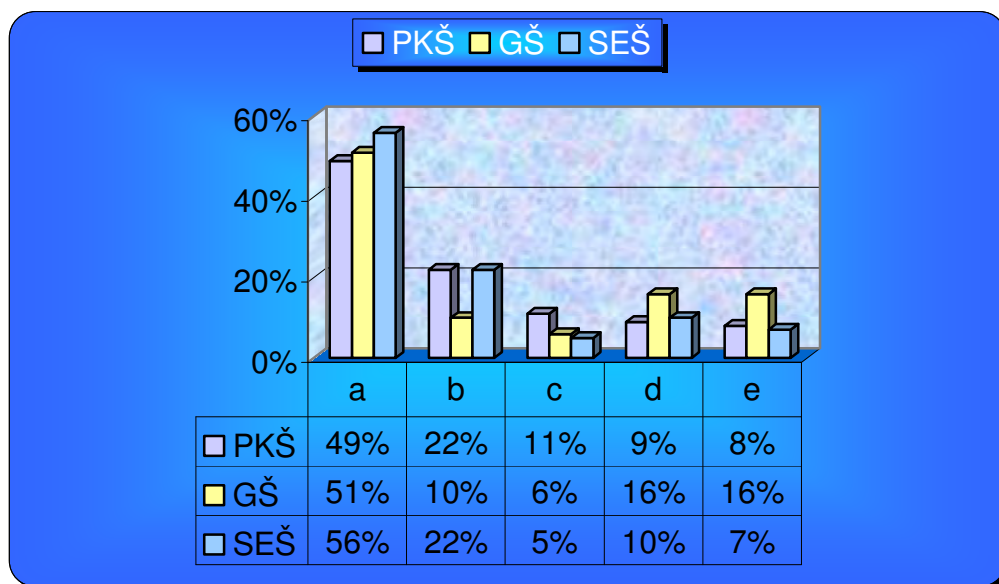
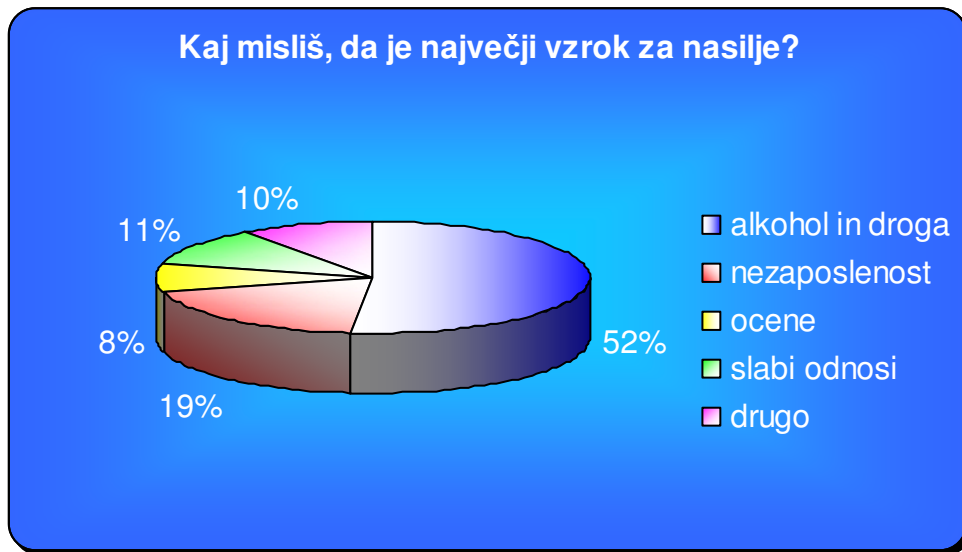
Kaj si ali bi storil/-a v tem primeru?

Analiza podatkov je pokazala, da bi v primeru nasilja kar 74% vseh dijakov najprej zaupala svojim najbližjim. Od tega se je za ta odgovor odločilo kar 77% dijakov PKŠ, 72% na GŠ in enako dijaki SEŠ. 14% dijakov SEŠ bi v primeru nasilja zbežalo, 12% dijakov ne bi storilo nič zaradi strahu, da se jim lahko dejanje ponovi in 2% dijakov bi komaj čakalo, da se osamosvoji in pozabi na storjeno.

13% dijakov PKŠ bi prav tako v primeru nasilja zbežalo, 6% bi komaj čakalo, na osamosvojitve in zasebno življenje, samo 4% dijakov pa v primeru nasilja ne bi storilo nič.

Na GŠ je 11% dijakov odgovorilo na odgovor a, ki pravi, da bi v primeru nasilja zbežali, temu sledi odgovor d s prav tako 11% in pa odgovor c s 6%.

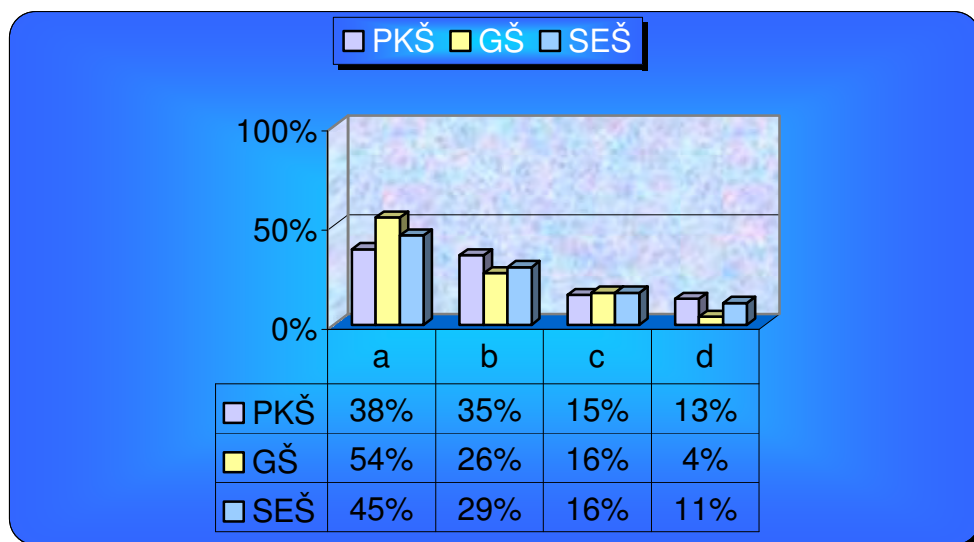
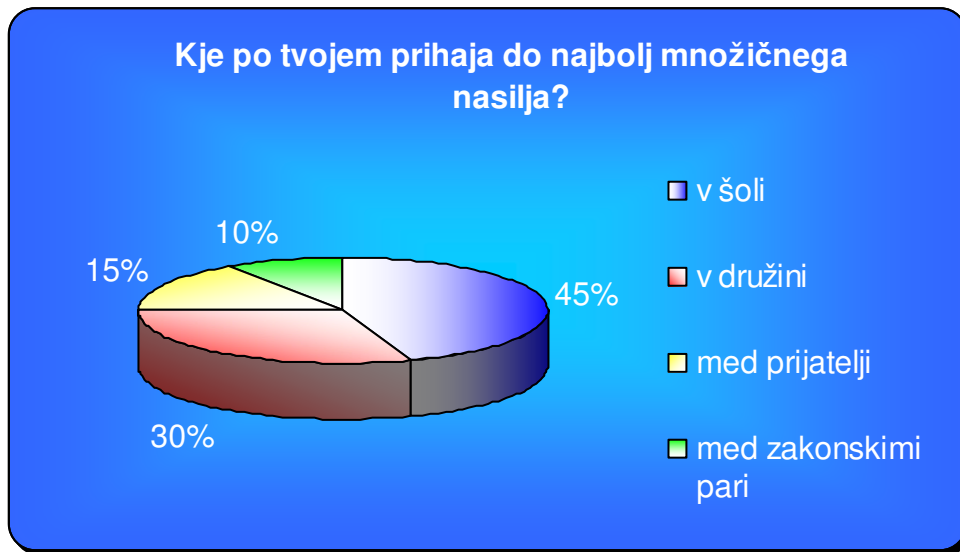

Brez dvoma kar 52% dijakov meni, da sta največja vzroka za nasilje alkohol in droga.

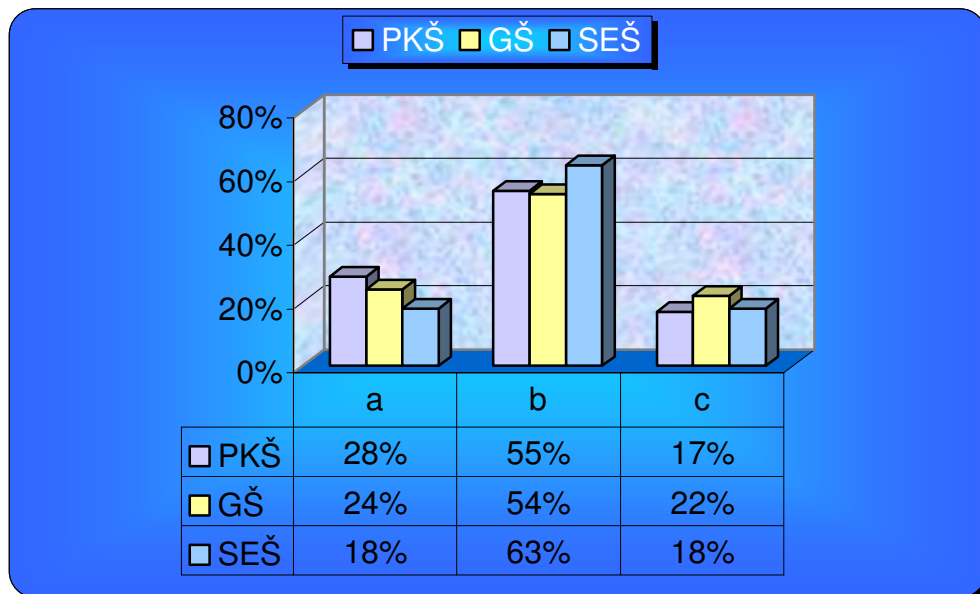
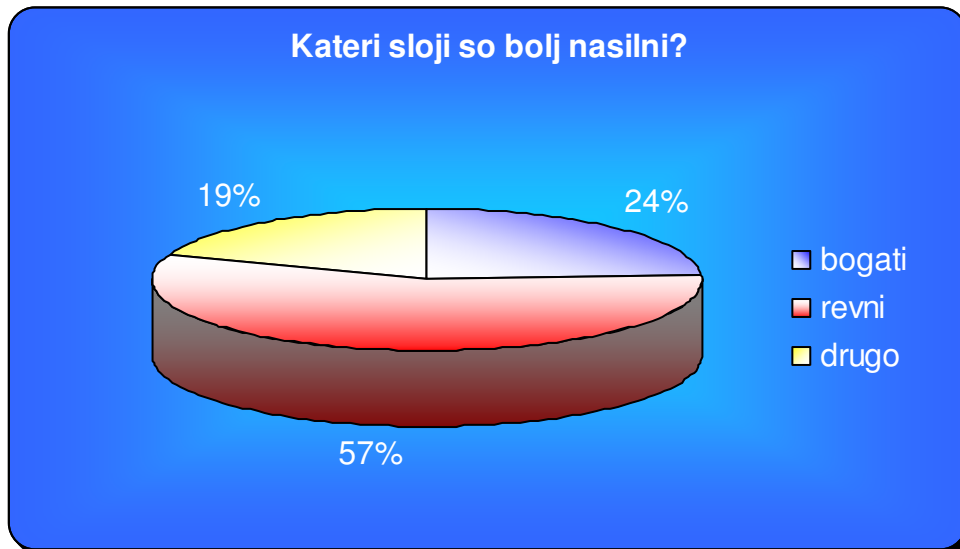
Kot smo zgoraj navedle, večina anketiranih meni, da sta droga in alkohola glavna vzroka za povzročanja nasilja, in sicer tako meni kar 56% dijaki SEŠ, 51% GŠ in 49% dijakov PKŠ.

Temu sledi odgovor b - nezaposlenost - za katero se je odločilo 22% dijakov PKŠ in SEŠ, ter 10% dijakov GŠ.

Nato je kot vzrok za nasilje 16% dijakov GŠ menilo, da so to slabi odnosi, strinjali so se tudi dijaki SEŠ s kar 10%, temu pa tudi niso nasprotovali dijaki PKŠ, ki so ta vzrok navedli z kar 9%.

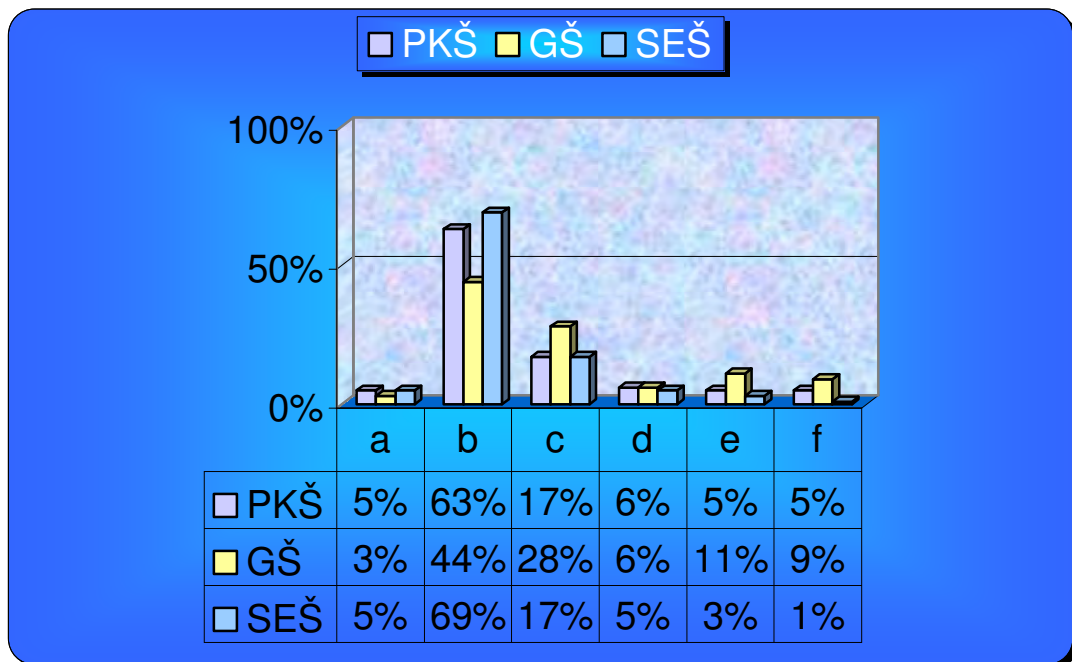
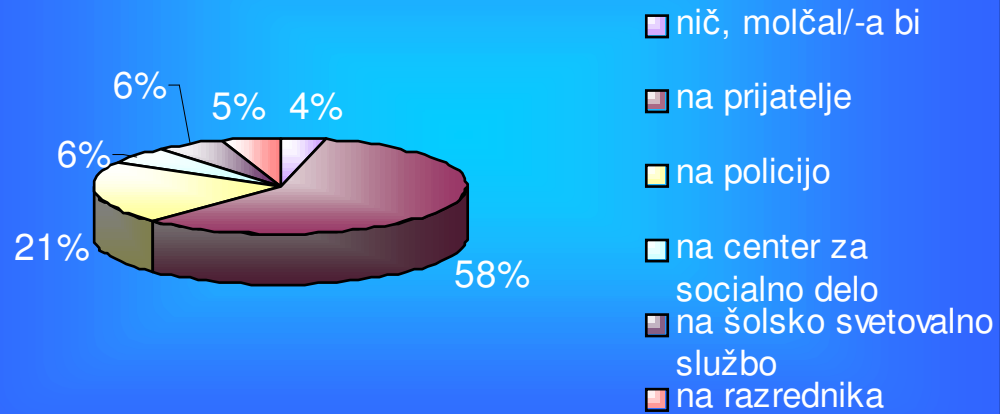
Nasilje se pojavlja povsod, vendar pa večina anketirancev meni, da se najbolj množično pojavlja v šoli. Tako meni 45% anketirancev. Na GŠ se je za ta odgovor odločilo 54%, na SEŠ 45% in na PKŠ 38%. Sledi nasilje v družini. Tako se je odločilo 35% na PKŠ, 26% na GŠ in na SEŠ 29%.

Statistični podatki kažejo, da so že v zgodovini ljudje revnejšega sloja bili bolj nasilni kot ljudje bogatejšega sloja. Marsikdo ima moralne predsodke o tem, ampak dejstvo je, da izobraženi ljudje k problemu pristopijo z večjo toleranco kot ljudje z nižjo izobrazbo.

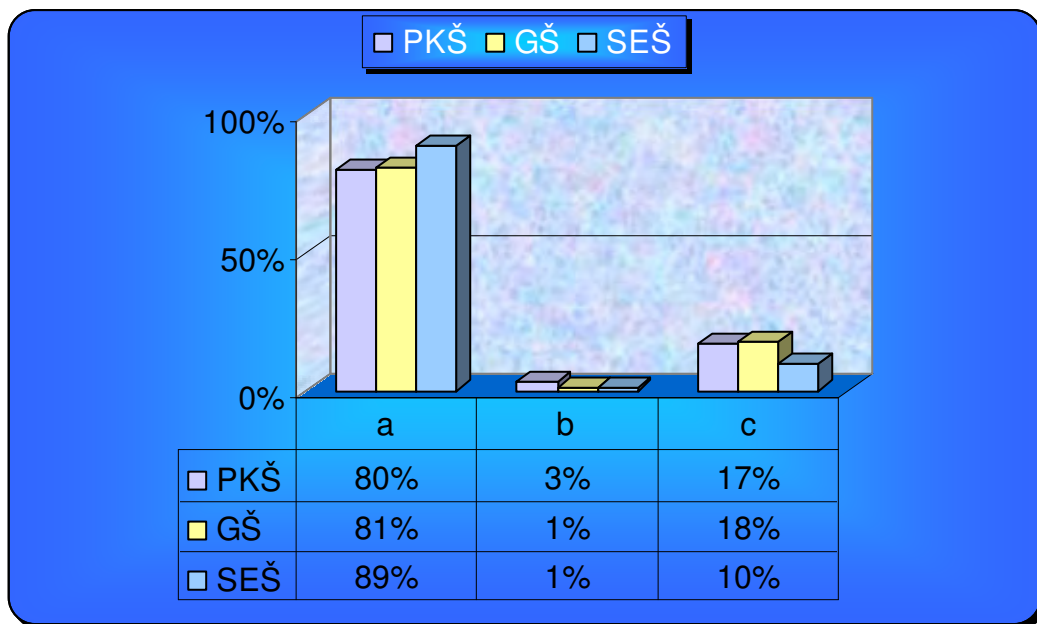
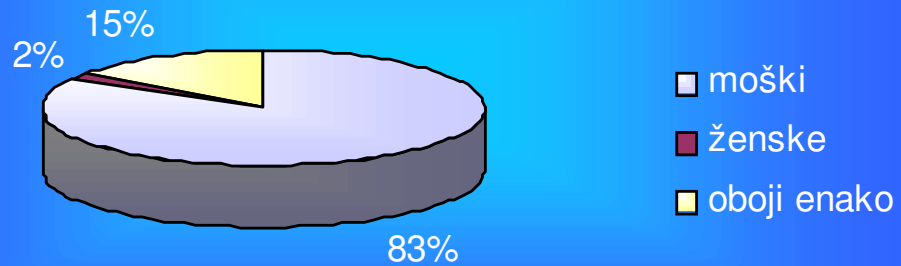
Tudi danes ljudje menijo tako. Tako tudi dijaki med seboj niso delali razlik, saj se je kar 55% iz PKŠ, 54% iz GŠ in 63% iz SEŠ odločilo za ta odgovor.

Na koga bi se najprej obrnil/-a v primeru nasilja nad teboj?

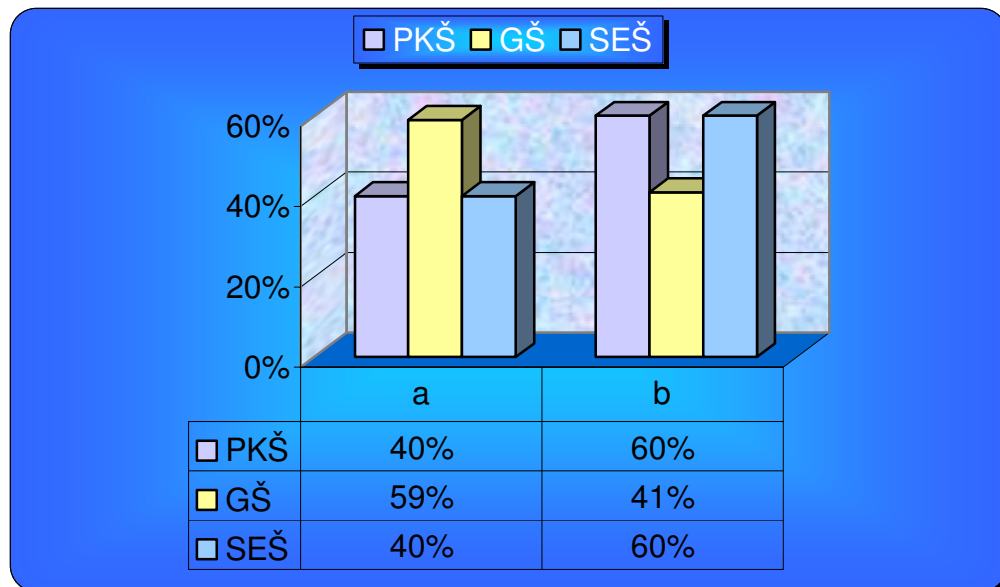
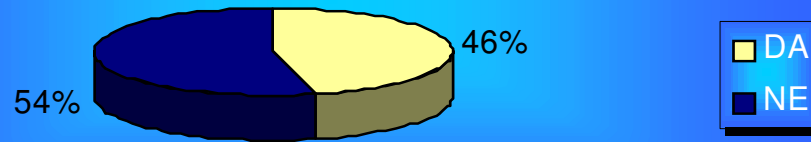
Kot smo predvidevali, bi se v primeru nasilja kar 58% anketiranih najprej obrnilo na prijatelje, iz preprostega razloga, saj so prijatelji tisti, ki naj bi nam stali ob strani. Enakega mnenja so bili tudi dijaki celjskih srednješolcev, in sicer 69% dijakov SEŠ, 63% PKŠ in 44% dijakov GŠ. Temu sledi zaupanje policiji, na katero bi se v primeru nasilja obrnilo 28% dijakov GŠ, in pa 17% dijakov iz PKŠ ter SEŠ.

Kateri sloj je bolj nasilen?

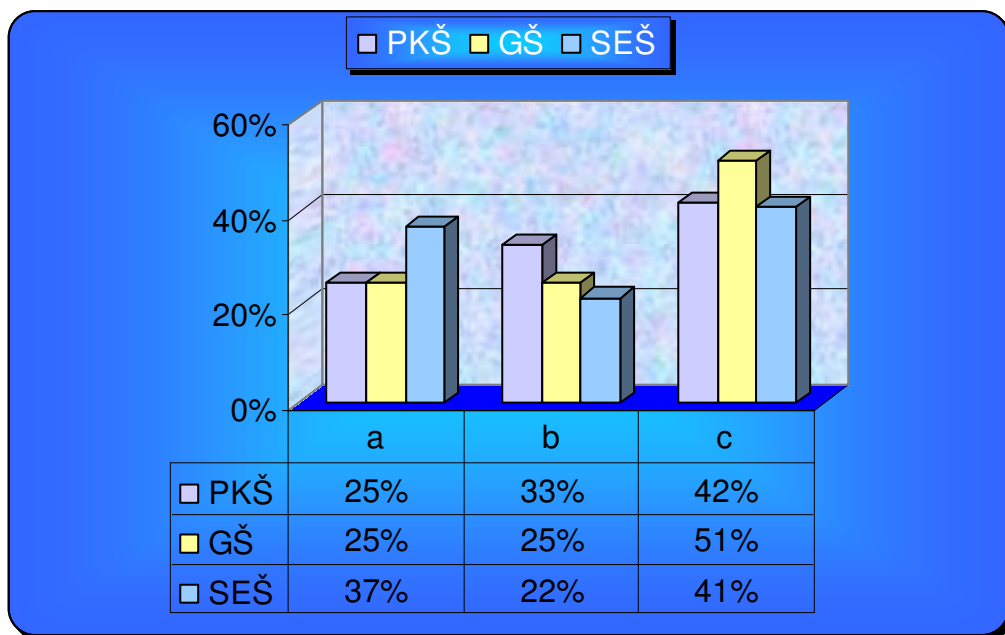
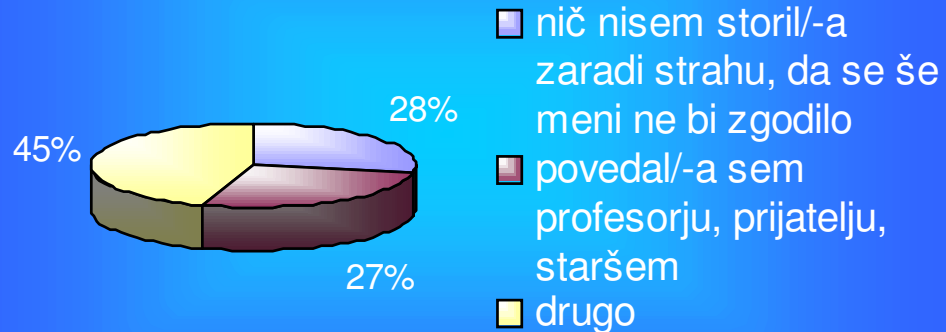
Pri tem vprašanju smo našo hipotezo potrdili, ko smo menili, da so moški bolj nasilni kot ženske. Tako se je odločilo tudi 83% dijakov srednjih šol v Celju. 89% dijakov SEŠ, 81% dijakov GŠ in 80% dijakov PKŠ se je odločilo za odgovor a. Samo 3% PKŠ in 1% GŠ pa se je odločilo za ženski del populacije.

Ali si že opazil/-a nasilje na šoli, ki jo obiskuješ?

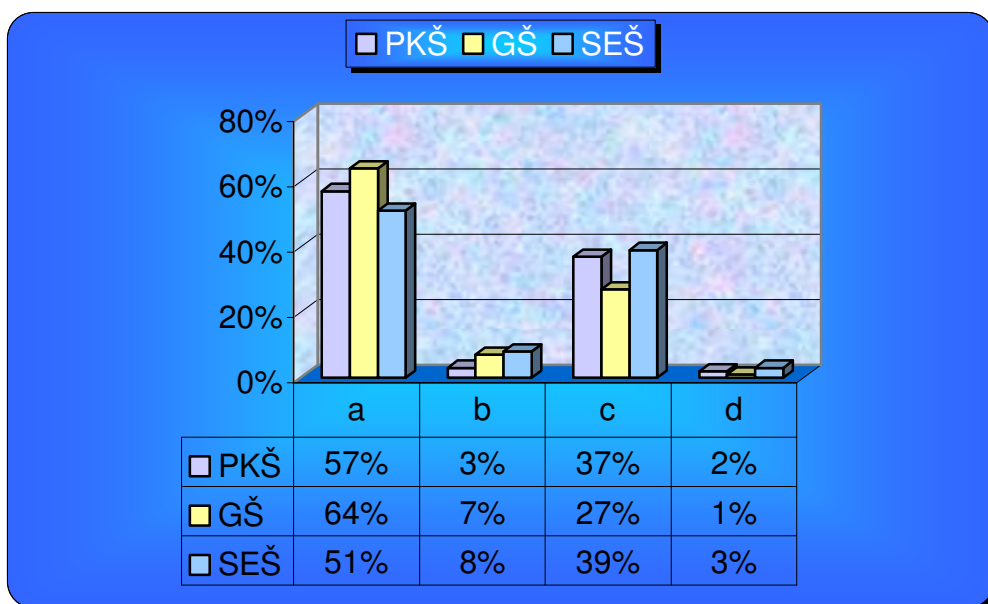
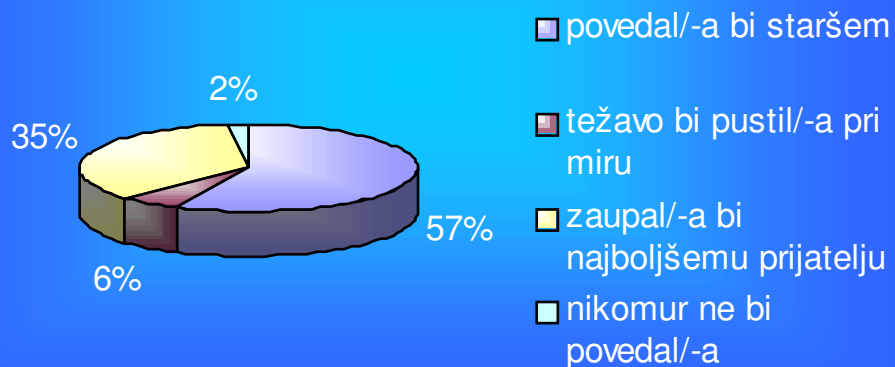
Anketirani dijaki so se s kar 54% odločili za odgovor b, in sicer odgovor NE. Na PKŠ se je 60% dijakov odločilo za odgovor NE, 40% pa za DA. Dijaki GŠ pa so nasilje na šoli že opazili v kar 59%, 41% dijakov pa je na to vprašanje odgovorili z NE. Na SEŠ je 60% dijakov že opazilo nasilje na šoli, 40% pa ga še ni.

Kako si reagiral/-a?

V primeru nasilja kar 45% dijakov ne bi vedlo, kako reagirati, medtem ko bi 27% povedalo profesorju, prijateljem ali staršem, 27% pa jih iz strahu ne bi storilo nič. Analiza kaže, da tudi dijaki PKŠ v primeru nasilja ne bi vedeli, kako reagirati. Tako se je odločilo 42% dijakov, medtem ko bi 33% povedalo profesorju, prijatelju ali staršem in 25% dijakov ne bi storilo ničesar iz preprostega razloga, da se še njim ne bi kaj zgodilo. Tudi dijaki na GŠ so razmišljali podobno, saj se je za odgovor c odločilo največ dijakov, in sicer 51%, temu sledita odgovor a in b s 25%. Obema šolama se je pridružila tudi SEŠ, dijaki so z 41% dodali, da se strinjajo z odgovorom c, sledil je odgovor a, s tem se je strinjalo kar 37% dijakov in odgovor b - 22% .

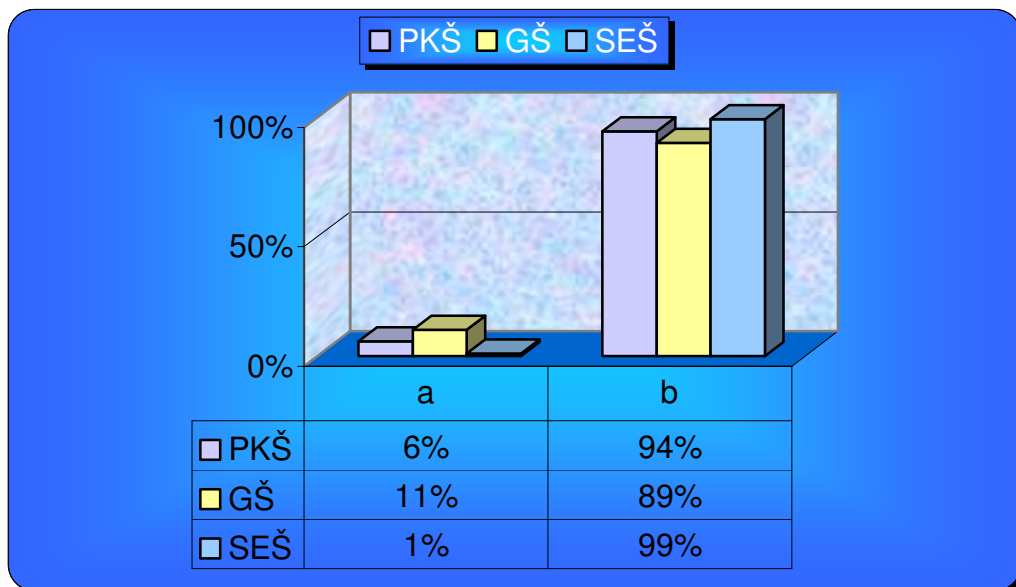
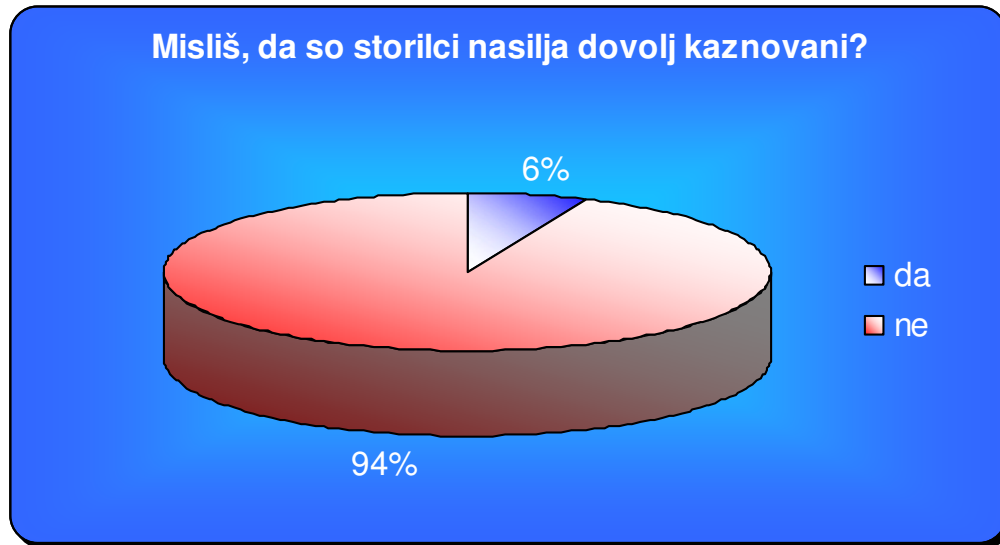
Profesor športne vzgoje te pri svoji uri
neprestano gleda, vabi v kabinet na
razgovore, otipava in govori "ljubke" besede.
Kaj bi storil/-a?

Dijaki anketiranih šol so na dvanajsto vprašanje odgovorili zelo presenetljivo, kar 57% anketiranih je odgovorilo, da bi v tem primeru stvar zaupali staršem, 35% bi jih zaupalo prijateljem, 6% bi jih stvar pustilo na miru ter 2% dijakov ne povedalo nikomur.

Dijaki PKŠ so na naše vprašanje odgovorili večinoma – 57% bi z zaupalo težav staršev, 37% bi jih zaupalo najboljšemu prijatelju, 3% bi jih stvar pustilo na miru in 2% bi o

stvari molčali. Dijaki, ki smo jih anketirale na GŠ, so se je najbolj množično odločili za odgovor a, in sicer, da bi stvar povedali staršem, 27% bi stvar zaupalo prijateljem, 7% bi jih stvar pustilo pri miru in 1% bi jih stvar zamolčalo. Anketiranci SEŠ so se pridružili obema šolama z odgovorom a, kar 51%, sledi odgovor c, kar 39%, nato odgovor b, z 8%, 3% dijakov bi stvar zamolčalo.

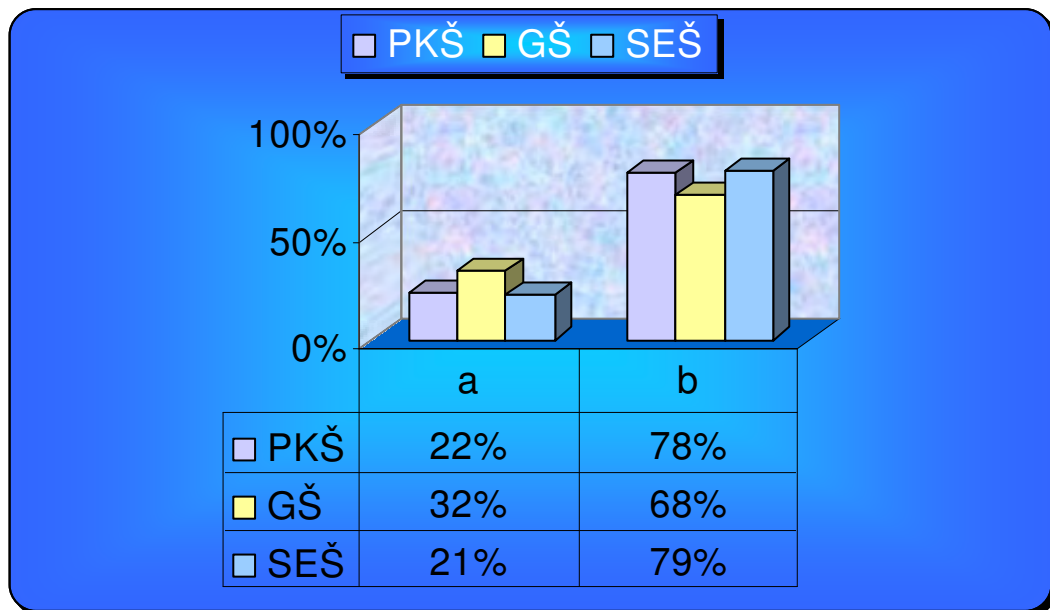
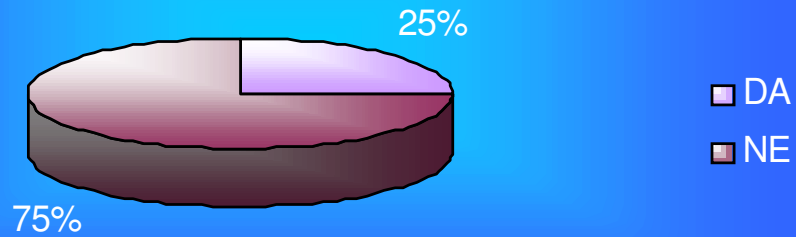

Da so storilci nasilja premalo kaznovani, dokazujejo odgovori vseh treh šol, ki so se s 94% odločili, da so storilci definitivno premalo kaznovani, le 6% se jih s tem ni strinjalo.

Dijaki na PKŠ so se odločili za odgovor NE s 94%, 6% pa se jih je strinjalo s vprašanjem.

Na GŠ so dijaki tudi prepričani, da so storilci premalo kaznovani, kar dokazuje analiza z 89%, in 11%, je zadovoljnih s kaznovalno politiko. 99% dijakov SEŠ meni, da so storilci premalo kaznovani, le 1% dijakov se s kaznovalno politiko strinja.

Si mnenja, da se nasilje s pomočjo raznih sredstev in pripomočkov lahko zmanjša?

Na zadnje vprašanje smo dobile odgovore, da se nasilje ne bi zmanjšalo z različnimi pripomočki, s tem se je strinjalo kar 75% anketirancev vseh šol, 25% pa jih je potrdilo, da se nasilje lahko zmanjša z navedenimi pripomočki. Dijaki PKŠ so z 78% potrdili, da nasilja s pripomočki ne bi zmanjšali, 22% pa jih meni, da je to možno. Dijaki GŠ so z 68% potrdili, da se nasilje ne bi zmanjšalo s pripomočki, 32% pa jih trdi, da bi se to zagotovo zgodilo. Anketiranci SEŠ se šolama pridružuje z mnenjem, ki ga dokazuje število odstotkov, ki je kar 79%, da se nasilje ne bi zmanjšalo s pripomočki, 21% pa se z njimi ne strinja.

3.4 OVREDNOTENJE HIPOTEZ

H1 - analiza je pokazala, da večina dijakov pozna besedo nasilje, torej je naša hipoteza potrjena.

H2 - predvidevale smo da bo večina dijakov na drugo vprašanje odgovorila z DA, vendar je večina dijakov odgovorila z NE, zato je hipoteza ovržena.

H3 - prav tako smo menile, da je polovica dijakov že bila deležna nasilja in sicer najbolj množično naj bi se pojavljal v obliki pretepa. Hipoteza je ovržena, saj se je 55% dijakov odločilo za odgovor NE.

H4 - Menile smo, da je največji vzrok za nasilje nezaposlenost in revščina, vendar je analiza podatkov pokazala drugače. 52% anketirancev je odgovorilo, da je največji vzrok za nasilje alkohol in droga. Hipoteza je ovržena.

H5 - Hipoteza je potrjena, saj se je večina dijakov odločila za to vrsto nasilja.

H6 - Predvidevale smo, da bi se dijaki v primeru nasilja najprej obrnili na prijatelje, ki jim zaupajo. Hipoteza je sprejeta, saj se je 58% dijakov odločilo za ta odgovor.

H7 - Tudi same smo trdile, da storilci kaznivih dejanj niso dovolj kaznovani za svoja dejanja. Hipoteza je sprejeta, saj je kar 94% dijakov potrdilo naše trditve.

H8 - Na zadnje vprašanje smo zatrdile, da se bodo dijaki odločili, da se nasilje lahko zmanjša z različnimi pripomočki, vendar je analiza podatkov pokazala, da bo ta hipoteza ovržena, saj se je 75% anketiranih odločilo za odgovor NE.

4 ZAKLJUČEK

Rezultati ankete o srednješolskem nasilju nad najstniki, ki je tekla med srednješolci Srednje ekonomske šole, Srednje šole za gostinstvo in turizem, ter Poslovno-komercialne šole Celje, lahko strnemo v naslednja spoznanja:

- 27% anketiranih dijakov v celjski regiji ji mnenja, da je beseda nasilje enakovredna besedi pretepanje. Temu sledi posilstvo, mučenje, izsiljevanje, ter na koncu žaljenje in poniževanje.
- Lahko sklepamo, da je območje celjske regije dokaj mirno, saj si je kar 63% anketiranih za vprašanje » Si že kdaj občutil/-a, da je bil kdo nad teboj nasilen?« odločilo za odgovor ne.
- 55% anketiranih še ni bilo deležnih nasilja, zato pa je kar 23% bilo pretepenih, 11% izsiljevanih, 8% nadlegovanih in samo 3% anketirancev je bilo deležnih spolnega nasilja.
- V primeru nasilja bi kar 74% anketiranih zaupalo svojim najbilžnjim, 13% bi zbežalo, 7 % ne bi storilo nič in 6% bi si želelo vse skupaj pozabiti.
- Sklepamo lahko, da sta alkohol in droga največja vzroka za povzročanje nasilja, kajti takšnega mnenja je kar 52% anketiranih, 19% jih meni, da je to nezaposlenost, temu sledijo slabi odnosi z 11%.
- Ker je nasilje zelo obširen pojem, se pojavlja povsod . 45% anketirancev meni, da do najbolj množičnega nasilja pride v šoli, temu sledi nasilje v družini, med prijatelji in nasilje med zakonskimi pari.
- Že v zgodovini so bili ljudje mnenja, da je revnejši sloj tisti, ki povzroča največ težav. Tudi danes večina tako meni, saj se je pri naslednjem vprašanju 57% odločilo enako.
- Z anketo smo dokazali, da ljudje najbolj zaupajo svojim prijateljem, saj bi kar 59% anketiranih v primeru nasilja obrnilo na prijatelje, 21% bi poklicalo policijo, ostali pa bi poklicali šolsko svetovalno službo oz center za socialno delo.
- Kar 83% anketirancev brez dvoma meni, da so bolj nasilni moški.

- 54% dijakov še ni opazilo nasilja na svoji šoli.
- 45% anketiranih v primeru nasilja ne bi vedeli, kaj bi storili.
- V primeru spolnega nadlegovanja bi 57% anketirancev zaupalo svojim staršem, 35% bi zaupalo svojemu prijatelju in samo 8% bi stvar pustilo pri miru.
- 94% anketiranih meni, da storilci nasilja za svoja dejanja niso dovolj kaznovani.
- Ljudje niso prepričani v to, da sredstva (mediji, predavanja...) lahko zmanjšajo nasilje. Tako meni 75% anketirancev.

5 LITERATURA IN VIRI

1. ELLIOT, Michele. 2002. Trpinčenje. Ljubljana: Educy.
2. HABBE, Jure. 2000. Nasilje in varnost otrok v šolah: nasveti za ravnatelje, učitelje, starše in vse, ki skrbijo za varnost otrok v osnovnih šolah in srednjih šolah . Ljubljana: Lisac & Lisac.
3. HARALAMBOS, Michael. 2001. Sociologija: Teme in pogledi. Ljubljana: DZS.
4. KOLAR, Osvald, Darinka. 2003. Kriminaliteta in umetnine. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije.
5. KOŠIR, Manca. 1996. Vzgoja za medije. Ljubljana: DZS.
6. MARINČEK, Antonija. 1999. Vzgoja za družino, osebna vzgoja, vzgoja za življenje. Celje: Cilian.
7. PUŠNIK, Mojca. 1996. Projekt trpinčenje med otroki in mladostniki: delovno gradivo. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
8. PUŠNIK, Mojca. 2003. Vloga šole pri zmanjševanju nasilja: priročnik za učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
9. INTERNET.[Citirano 17. jan. 2005; 09:00] Dostopno na spletnem naslovu: [http:// www.najdi.si/](http://www.najdi.si/) nasilje nad mladimi.
10. INTERNET.[Citirano 17. jan. 2005; 09:00] Dostopno na spletnem naslovu: [http:// www.google.com/](http://www.google.com/) mladi in nasilje.
11. INTERNET.[Citirano. 17.jan. 2005; 09:00] Dostopno na spletnem naslovu: [http:// www.matkurja.com/](http://www.matkurja.com/) vrste nasilja

6 PRILOGE

ANKETA

Za potrebe raziskovalne naloge na temo:
NASILJE NAD CELJSKIMI SREDNJEŠOLCI

1. ŠOLA: _____
2. STAROST: _____
3. SPOL: M Ž
4. LETNIK: 1 2 3 4 5

1. Kaj po tvoje pomeni beseda nasilje?

- a) pretepanje
- b) posilstvo
- c) žaljenje in poniževanje
- d) mučenje
- e) izsiljevanje
- f) drugo _____

2. Si se že kdaj koli občutil/-a nasilje?

- a) da
- b) ne

3. Ali si že bil/-a deležen/-a kakšne vrste nasilja?

- a) DA
- b) NE
- c) spolno nasilje
- d) nadlegovanje
- e) izsiljevanje
- f) pretep
- g) drugo _____

4. Kaj si ali bi storil/-a v tem primeru?

- a) zbežal/-a
- b) povedal/-a bi tistim, ki jim zaupam
- c) nič, ker me je strah
- d) komaj čakam, da se osamosvojim in grem od doma

5. Kaj misliš, da je največji vzrok za nasilje?

- a) alkohol in droga
- b) nezaposlenost
- c) ocene
- d) slabi odnosi
- e) drugo_____

6. Kje po tvojem prihaja do najbolj množičnega nasilja?

- a) v šoli
- b) v družini
- c) med prijatelji
- d) med zakonskimi pari

7. Kateri sloji so po tvojem bolj nasilni?

- a) bogati
- b) revni
- c) oboji enako

8. Na koga bi se najprej obrnil/-a v tem primeru?

- a) nič, molčal bi
- b) na prijatelje
- c) na policijo
- d) na center za socialno delo
- e) na šolsko svetovalno službo
- f) na razrednika

9. Kateri spol je bolj nasilen?

- a) moški
- b) ženske
- c) oboje enako

10. Ali si že opazil/-a nasilje na šoli, ki jo obiskuješ?

- a) DA
- b) NE

11. Kako si reagiral/-a?

- a) nič nisem storil/-a zaradi straha, da se še meni ne bi kaj zgodilo
- b) povedal/-a sem profesorju, prijateljem, staršem
- c) drugo _____

12. Profesor športne vzgoje te pri svoji uri neprestano gleda, vabi v kabinet na razgovore, otipava in govori »ljubke« besede. Kaj bi storil/-a?

- a) povedal/-a bi staršem
- b) stvar bi pustil/-a pri miru
- c) zaupal/-a bi najboljšemu prijatelju
- d) nikomur ne bi povedal/-a

13. Misliš, da so storilci nasilja dovolj kaznovani?

- a) DA
- b) NE

14. Si mnenja, da se nasilje s pomočjo raznih sredstev in pripomočkov (internet, knjige, predavanja,...) lahko zmanjša? Če si odgovoril/-a da, kako?

- a) DA _____
- b) NE